

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Andra Kammaren. N:o 21.

Onsdagen den 31 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *E. von Krusenstjerna* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner:

angående anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1900 års verdensutställning i Paris, och

angående jordafsöndring från förra regementschefsbostället Tegnaholm, 1 $\frac{1}{2}$ mantal, i Tegnaby socken och Konga härad af Kronobergs län till utvidgning af skolhusplan.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Till kammarens afgörande förelåg till en början lagutskottets utlåtande n:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till checklag, till lag angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen och till lag angående ändrad lydelse af 10 § 4 mom. i förordningen om nya utsökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 10 augusti 1877.

*Angående
förslag till
checklag.*

Genom proposition n:o 31 af den 5 sistlidne februari, hvilken proposition blifvit till lagutskottet hänvisad, hade Kongl. Maj:t, under åberopande af densamma bilagda, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga ett i propositionen intaget förslag till checklag; och hemställde utskottet i *punkten 1*

Angående
förslag till
checklag.

af föreliggande utlåtande, att Riksdagen måtte antaga berörda förslag.

(Forts.)

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Höglund: Oaktadt ingen har begärt ordet för att opponera sig emot den föreslagna lagen, så anser jag dock, att det skulle vara origtigt, om icke någon af affärsmännen i kammaren yttrade några ord om det föreliggande förslaget.

Jag börjar med att säga, att jag är en varm vän utaf checkväsendets införande. Checken medför nemligen den stora nyttan att i hög grad bespara bruket af kontanter. Vi hafva visserligen se'n gammalt ett medel för verkställande af likvider utan användande af kontanter i den så kallade postremissvexeln, men denna funktionerar betydligt mycket obeqvämare än checken.

Om jag har att göra en remissa till annan ort, än der jag bor, och skall göra detta medelst en postremissvexel, så går det till på det viset, att jag går till en bank och betalar der ut beloppet, får så en postremissvexel, som jag sedan skickar till min fordringsegare. Han går med den till en bank och får ut penningarne, och dermed är transaktionen färdig. Det vill således säga, att det belopp, som är fråga om, skall två gånger utbetalas. Är det deremot fråga om att denna liqid skall göras medelst check på sätt som användes i England, skrifer jag ut checken på den bank, der jag har min räkning, skickar den till min fordringsegare, och han lemnar den till sin bank och blir der krediterad för den. Hela denna transaktion försiggår utan att en enda banksedel behöfver byta händer.

Det är således en ganska stor besparing uti användandet af kontanter, som genom checkens användning kan ega rum. Såsom ett litet bevis på, huru långt denna besparing kan sträcka sig, vill jag anförä, att enligt tillgängliga uppgifter hade den engelska banken för ungefär 10 år sedan utelöpande sedlar till ett belopp af 24½ millioner pund, men samtidigt passerade genom Londons clearinghouse, der checkerna från hela England bokföras och salda på bankerna emellan utjemnas, 115 millioner pund i veckan. Några senare uppgifter har jag icke för tillfället till hands, men jag vill minnas, att oaktadt seditmissionen icke betydligt vuxit på de senare 10 åren, utan utgjort omkring 26 millioner pund, hade samtidigt de checker, som passerat clearinghouse, stigit till ett belopp af mellan 200 och 300 millioner pund i veckan. Klart är, att Englands banks sedelstock skulle vara alldeles ur stånd att förmedla den ofantliga affärsrörelsen i England, om icke checksystemet funnes.

Den stora besparing i afseende på bruket af kontanter, som med detta system kan vinnas, skulle, om det vunne insteg här i landet, göra det ofantligt mycket lättare för riksbanken att öfvertaga hela sedelutgifningen här i landet. Men för att checken skall komma till

användning i större utsträckning, fordras några förutsättningar, som icke äro till finnandes i vårt land.

Det är till att börja med nödvändigt, att hvarje affärsman här i landet liksom i England har bankräkning, ty utan att jag alltid har ett tillgodohafvande i en bank, kan jag icke draga en check. Detta var den ena förutsättningen.

En annan förutsättning är, att bankerna icke skola tveka att honorera en check, äfven om dess belopp något öfverstiger det belopp, som är inestående.

Det praktiseras allmänt i England, att, om en person drar en check på den bank, der han har sin räkning, men icke har fulla beloppet inestående, banken likväl icke tvekar att genast inlösa checken, om den person, som utställt den, anses förtjena någon kredit.

För det tredje är det också nödvändigt att inrätta ett sådant clearinghouse som det engelska, det vill säga en centralanstalt, dit alla checker insändas och föras i räkning de olika bankerna emellan, hvarefter räkningarnas saldon utjemnas dem emellan.

Till ett dylikt clearinghouse hafva vi verkligen här i landet en liten begynnelse, som småningom bör kunna utvidgas, så att i det afseendet torde icke någon synnerlig svårighet vara att förvänta, men deremot blir det ett svårt hinder, att vi ännu icke äro vana vid att hvar och en skall hålla sin bankräkning.

Då jag nu motiverat, hvarför jag anser en checklag vara utaf stor vikt, vill jag dock på samma gång göra några anmärkningar mot det nu föreliggande förslaget, ehuru det icke nu kan blifva lag, sedan det fallit i Första Kammaren, men i den förhoppning, att det lagförslag i detta ämne, som möjligen återkommer ett annat år, skall i af mig påpekade afseenden blifva mera tillfredsställande.

Den första anmärkning, jag har att göra, är, att checken bör vara dragen på bank eller bankir. Nu finnes visserligen icke bankir infördt i vår lagstiftning såsom ett särskildt begrepp, men det står, om jag icke misstar mig, i stämpelförordningen, och då kan jag icke finna, att det skulle vara mera riskabelt att låta det förekomma i checklagen.

Det har sagts, att förtroendet till checken beror på den, som dragit densamma, och icke på förtroendet till den, på hvilken checken är utställd. Jag tillåter mig dock betvifla, att detta är fullt riktigt, ty den, som tar emot en check, han ser icke allenast på utställaren, utan undersöker äfven, om den är dragen på en solid bankinrättning; och för öfrigt, om checken icke är dragen på bank eller bankir, kan den icke göra den nytta med afseende å besparingen i bruket af kontanter, som med densamma afses. Just denna utjemningsmöjlighet mellan inkomna checker är det, som är nödvändig för att checken skall kunna göra all den nytta, den verkligen kan göra, och den kan icke ega rum annat än mellan banker och bankirer, som äro medlemmar af »clearinghouse». Derför anser jag, som sagdt, att checken icke bör dragas annat än å banker och bankirer.

*Angående
förslag till
checklag.
(Forts.)*

Vidare har checken enligt förslaget allt för kort lif: en så kallad platscheck endast 3 dagar och en så kallad distanscheck i allmänhet blott 10 dagar.

Den, som något litet sett, huru den engelska checken vandrar från det ena landet till det andra, huru den användes i likvider mellan personer, tillhörande olika folk, måste föredraga att hafva ett sådant stadgande som det, hvilket förekommer i engelska checklagstiftningen, nemligen att checken skall lefva hvad man der kallar »a reasonable time», det vill säga en innehafvare får icke ligga och gömma på den som kontant behållning, utan den skall ständigt vara i rörelse.

Hufvudsaken af hvad som fordras i lagstiftningsväg för checken det är, att den liksom vexeln skall medföra rätt till återgångstalan för endossenter. Kunde det vinnas på ett enklare sätt än genom en så pass vidlyftig lagstiftning som den nu föreslagna, skulle jag anse, att det vore att föredraga. Men återgångstalan är här, liksom vid vexeln, en så pass viktig sak, att dervid torde nödvändiggöras åtskilliga närmare föreskrifter angående checkerna, som icke äro nödvändiga för de vanliga enkla anvisningarna, så i det afseendet vill jag icke göra någon anmärkning.

På grund af hvad jag nu sagt, anser jag mig, om ock ingen förhoppning finnes att nu ernå ett positivt resultat, böra yrka på att lagförslaget måtte antagas.

Jag vill visserligen icke med hvad jag nu anfört hafva sagt, att jag icke skulle anse det förmånligast, att lagen återkommer ett annat år i förändradt skick, men ställes jag i valet mellan att antaga lagen, sådan den nu är föreslagen, och att icke få någon checklag alls, tager jag den, sådan den är.

Med anledning deraf, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till förslaget.

Herr vice talmannen Danielson: Jag ber att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Svanberg: Då ifrågavarande lagförslag redan fallit i Första Kammaren, tjenar det icke till att i denna kammare säga många ord om detsamma. Jag kan dock icke underlåta att uttala min förundran, att, ehuru frågan är ny och lagen icke blifvit begärd af Riksdagen, lagutskottet, då det nästan enhälligt tillstyrkt lagen, dock icke kunnat bestå sin hemställan en kraftigare och fylligare motivering, än som nu skett. Hela motiveringen upptager i betänkan- det icke mera än omkring sex rader och innehåller egentligen ingenting annat, än »att behofvet af en dylik lag inom vårt land åtminstone ännu ej gjort sig synnerligen gällande», men att »dock, enligt utskottets mening, åtskilliga fördelar derigenom »skulle kunna» beredas för affärlifvet», samt att »någon olägenhet af lagen icke lärer kunna påvisas.» Detta är allt. Jag anser, att på dessa skäl man med någon omkastning lika gerna kunnat komma till ett alldeles motsatt resultat

eller till ett afstyrkande. Och med anledning deraf bör man icke förundra sig öfver den utgång, frågan fått i Första Kammaren.

Då emellertid, enligt min mening, lagförslaget är i juridiskt afseende tillfredsställande och utgör en nödvändig komplettering till vår nu gällande vexellagstiftning, samt en dylik lag önskas af en stor mängd af affärsmännen i landet och det för öfrigt är sannolikt, att den kommer att antagas i Danmark, der intresset för lagen skall vara synnerligen stort, och så väl äfven kommer att blifva förhållandet i Norge, tror jag, att till följd af den solidaritet, som eger rum i handelsförhållandena mellan brödraländerna, äfven Sverige förr eller senare måste antaga förslaget. Jag anser då, att vi lika gärna, liksom det skedde med afseende å sjölagen, kunna blifva de första, som antaga det. Jag skall därför be att få ansluta mig till lagutskottets nästan enhälliga tillstyrkande och yrka bifall till den kongl. propositionen.

*Angående
förslag till
checklag.
(Forts.)*

Herrar *Swarthing* och *Wavrinsky* instämde med herr *Svanberg*.

Herr *Petersson* i *Brystorp* yttrade: Den siste talaren kom till ett ganska besynnerligt slutresultat. Först klandrade han lagutskottet för dess åtgörande; sedan, då han slutade sitt anförande, instämde han med lagutskottet.

Jag ber vidare att få upplysa, att, då frågan förevar i lagutskottet, jag icke var der närvarande på grund deraf, att jag då var permitterad från Riksdagen. Det har emellertid sedermera kommit till min kunskap, att det förnämsta skälet, hvarför lagförslaget förkastats af Första Kammaren, varit, att denna lag ännu icke blifvit antagen i vare sig Norge eller Danmark. Och säkert är, att, om vi föregå med att antaga den, norrmännen under de förhållanden, hvari vi nu stå till Norge, blott därför skola låta bli att antaga den.

Jag finner det därför ej vara skäl att nu godkänna detta lagförslag, utan yrkar afslag å utskottets hemställan.

Chefen för justitiedepartementet, herr Statsrådet *Annerstedt*: Herr greffe och talman, mine herrar! Jag vågar vara af en annan mening än den siste talaren derutinnan, att jag förmenar, att, derest — hvilket ju icke längre är möjligt — svenska Riksdagen antagit ifrågasvarande lagförslag, norska Stortinget ingalunda skulle hafva därför förkastat detsamma. Förhållandet är nemligen det, att, sedan behöfvat af en checklag gjort sig gällande i Danmark, just i Norge af en framstående rättslärd, som åtnjutit mycket stort anseende i detta land, men beklagligen nu är bortgången — professorn *Aubert* — framhållits, att, då de tre nordiska länderna hade gemensam vexellag, och en checklag ej annat är än ett komplement till denna lag, synnerligen önskvärdt vore, att den *norska* regeringen satte sig i förbindelse med den *danska*, för att gemensamt måtte utarbetas ett förslag till checklag, som kunde vara egnadt att blifva lag icke blott i Danmark, utan äfven i Norge. Sedan en sådan framställning af norska regeringen

*Angående
förslag till
checklag.
(Forts.)*

blifvit gjord till Danmark, vände sig dess regering till den svenska och hemstälde, om det icke vore skäl, att, då Sverige hade lika vexellag som Norge och Danmark, äfven den tillämnade checklagen gjordes sådan, att den kunde lämpa sig jemväl för Sverige. Vid detta förhållande torde den siste talarens farhågor, att ett bifall till denna lag i Sverige skulle föranleda lagens fall i Norge, sakna giltig grund. Och då nu här i landet förhållandena nere i Skåne äro sådana, att, såsom från fullt sakkunnigt håll uppgifvits, det vore högst önskligt, att, samtidigt med att en checklag kommer till stånd i Danmark, en sådan lag äfven åstadkommes i Sverige, kunde den svenska regeringen icke hafva några betänkligheter vid att förklara sig benägen att med Norge och Danmark deltaga i ett gemensamt utarbetande af ifrågasvarande lagförslag. Detta skedde. Kunnige affärsmän och skicklige jurister från de tre länderna sammanträdde och uppgjorde ett förslag, som vid dess granskning i högsta domstolen blef föremål för ytterst obetydliga anmärkningar, hvilka sedermera iakttagits, innan förslaget framlagts för Riksdagen, och dessa ändringar hafva med ytterst obetydliga undantag äfven accepterats af våra grannländer.

Under sådana förhållanden och då dessutom, sedan denna lag fallit i Första Kammaren, den icke kan blifva gällande i Sverige förr, än man sett frågans utgång i Norge och Danmark, synes mig Andra Kammarens votum i dag egentligen hafva den betydelse, att Andra Kammaren nu har ett tillfälle att tillkännagifva, att grundtanken i det framlagda förslaget är riktig: att, då länderna hafva gemensam vexellag, de också böra hafva likartade checklagar. Derjemte vågar jag fästa kammarens uppmärksamhet på hvad en sakkunnig person nere i Skåne uppgifvit — och jag tror icke, att man kan motsäga honom — att det icke blir ett lämpligt förhållande för affärsverlden nere i de skånska öresunds-städerna, om Danmark har en väl afpassad checklag och vi äro i saknad af en sådan. Behofvet af lagen synes därför vara ådagalagdt; ty det är ju tydligt, att detta behof skall framträda mest och starkast på de orter, som stå i närmaste förbindelse med utlandet, och att, då detta behof der visat sig, det icke kan dröja så synnerligen länge, innan detsamma inträder äfven i öfriga affärscentra. Under sådana förhållanden synes det mig icke vara riktigt att afvakta, att på detta område praktiska olägenheter skola visa sig, förr än man i lagstiftningen inför botemedel deremot.

Någon olägenhet, som lagen skulle medföra, har icke, mig veterligt, af någon kunnat påvisas. Och jag hoppas att Andra Kammaren skall på de skäl, jag förut anfört, bifalla det nu framlagda förslaget.

Herr Elowson: Hvad man med en checklagstiftning hufvudsakligen afser att vinna, är åstadkommandet af en lätt och beqväm betalningsform för affärsverlden. Genom användning af en à-vista-anvisning, som har checkens natur, ernår man detta syftemål. Checken kan sägas hafva en mycket nära frändskap med den vexelform, som användes för fullgörande af internationella liqvider. Men checken eger äfven fränd-

skap med den svenska postremissvexeln. Densamma är därför synnerligen användbar för liqvider såväl utom som inom landet, och icke blott för liqvider mellan skilda orter, utan äfven för sådana betalningar, som ega rum mellan personer, som äro bosatta på samma ort. Man kan därför säga, att checken har universel användbarhet såsom betalningsform, hvadan användningen af densamma är en fördel för hela landet.

Postdagligen ankomma från allmänheten till våra banker bref, innehållande en mängd kommissioner och uppdrag, i hvilka kommissioner ofta förekomma anvisningar på kreditiv- och giroräkningar. Dessa anvisningar äro dock på långt när icke så användbara, som checken skulle vara, enär de icke äro ställda under vaxelrätt. Man skulle därför undgå mycken omgång och många besvärligheter, om korrespondenterna i stället sände en check, dragen på deras giroräkning eller på deras eljest disponibla kredit.

Men checken är användbar icke blott för små liqvider, utan äfven för stora; och jag skall tillåta mig att anföra ett eklatant exempel på ccheckens användbarhet i stor skala. Som kammaren behagade erinra sig, var det icke för så synnerligen länge sedan, som ett stort krig egde rum mellan Japan och Kina. Vid fredsslutet förpligtades Kina att betala åtskilliga millioner pund sterling i krigsskadeersättning till Japan. Kina måste därför naturligtvis upptaga lån, och i den mån penningarne inflöto, insattes de i Englands bank i London. Sedan den erforderliga summan influtit, kommo Japans och Kinas ambassadörer öfverens om att en dag på bestämd timme sammanträffa i Englands bank — de ville nemligen personligen sammanträffa med anledning af storleken af det belopp, som det var fråga om. Sedan de båda orientaliska statsmännen i vederbörlig ordning helsat på hvarandra, framtog Kinas ambassadör sin checkbok samt ifylde en check, som han sedan öfverlemnade till Japans sändebud. Denne åter presenterade checken för vederbörande tjänsteman, som antecknade det ifrågakvarande beloppet såsom uttaget från Kinas och öfverfördt på Japans konto. Genom en så enkel procedur blef således denna storartade liquid verkställd.

Något hvar bland oss torde emellanåt ha att verkställa utbetalningar i hembygden, och för att fullgöra dessa betalningar har man kanske pengar disponibla i en bank i hemorten. Man använder då vanligen det sättet, att man köper en postremissvexel, som man öfverlemnar såsom liquid, men gifvet är, att det vore bekvämare att direkt afsända en check, hvarigenom man vanligen kunde bespara ett bref och ombesörja liquiden genom blott *ett* bref i stället för två.

Utskottet säger, att något synnerligen stort behof af checklagstiftning icke gjort sig gällande. Ja, detta kan man ju säga, men det beror derpå, att den stora allmänheten icke synnerligen mycket känner till checkens stora användbarhet. Men sedan man väl fått den införd i vårt land, är jag öfvertygad om, att ingen skulle vilja undvara densamma.

*Angående
förslag till
checklag.
(Forts.)*

Angående
förslag till
checklag.

(Forts.)

Herr talman! På nu anförda skäl anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i första punkten.

Herr Collander: Jag för min del skall icke bli ledsen, vare sig lagförslaget blir antaget eller förkastadt. Det är gifvet, att det ej kan leda till något resultat, om Andra Kammaren nu antager det-samma, då ju redan Första Kammaren har förkastat det. Men jag vill dock här uttala min åsigt om behovet af en sådan lag. Efter min tanke är detta behof mest framträdande i de länder, som ha större kapitalbildning än vårt land. Då man skall utställa anvisningar på tillgodohafvandet i en bank, är det af vigt, att man gör sådana anvisningar löpande, så att säga, och det är just detta, som afses med den nya checklagen. Deraf torde vi finna, att denna lag med nödvändighet framträd i de länder, der en sådan större kapitalbildning egt rum. Det är icke regel hos oss, att, när en person börjar en affärsverksamhet, han då eger något tillgodohafvande i en bank, utan han nödgas ofta låna upp det erforderliga kapitalet. Detta gör, att behovet af en checklag icke är så framträdande hos oss.

Man har sagt, att intresset för saken är större i vårt grannland Danmark än hos oss. Ja, mine herrar, detta land är också mycket kapitalstarkare i förhållande till sin storlek än vårt eget land. Att intresset i Danmark är större för saken, finner jag därför helt naturligt. Nu påvisade herr justitieministern nyss, att, då denna lag blifvit antagen i våra båda grannländer, det är af vigt för oss, då vi ju förut ha gemensam vexellag, att äfven få denna lag gemensam. Jag kan icke förneka för mig, att deri ligger en maning, som vi kanske böra ställa oss till efterrättelse, äfven om efter mitt förmenande vi för vår del icke hafva ett så stort behof af en dylik lag. Men som saken nu ligger, synes det mig likgiltigt, hvilket beslut kammaren i dag fattar. Behovet af en checklag kommer nog att i framtiden göra sig gällande, hvadan jag är säker på, att förslaget blir å nyo framlagdt och då kommer att väcka genklang hos Riksdagen.

Det kan ju vara en olägenhet med dessa anvisningar, om de nemligen icke äro grundade på, om så jag får säga, ett *verkligt* tillgodohafvande, utan dragas å enskilda personer utan att de motsvaras af en dylik valuta. Genom att de i viss mån få karakter af vexel, kan på det sättet allmänheten komma att sätta större förtroende till dem, än de förtjena. Detta gällor deremot icke anvisningar på ett verkligt tillgodohafvande, och därför synes det mig, som om det skulle kunna medföra en möjlig fara — som jag dock icke är mycket rädd för — om man skulle införa dessa checker, innan man nått en fullt tillräcklig kapitalstyrka i vårt land. Jag skall därför icke göra något yrkande vare sig på bifall till eller afslag å det föreliggande betänkandet, utan jag har med dessa ord blott velat tillkännagifva min ståndpunkt i frågan.

Herr Meyer: Det är helt säkert inga sakliga skäl, som vållat, att Första Kammaren afslagit det nu föreliggande betänkandet, och att man icke heller i denna kammare tyckes vara synnerligen benägen att antaga det. Den enda orsaken härtill synes mig fastmera vara den, att det är något nytt och för oss främmande, som man här vill införa, och att man — såsom förhållandet är med allt nytt och främmande — hyser en viss misstro till detsamma. Man vet nemligen icke, om icke möjligen bakom denna lagstiftning ligger något, som kunde bli till besvär för den stora allmänheten. Jag tror emellertid, att denna misstro är fullkomligt omotiverad. Ty denna check är icke något annat än ett slags anvisning, men den har ett stort företräde framför vanliga anvisningar, nemligen att den har bakom sig en lag, som gifver skydd och som gifver vaxelrätt, och det är något, som vanliga anvisningar icke ha. Detta innebär, att, om jag mottager i liquid en vanlig anvisning och den icke honoreras, jag blir nödgad att på laglig väg söka ut min fordran hos öfverlåtaren, och då måste jag anlita den vanliga rättegångsvägen, så att jag kanske måste gå genom alla tre instanserna för att få rätt. Detta slipper jag, om jag i stället mottager en check, ty i fråga om checken är processen helt kort; och det synes mig, att det bör vara alldeles uppenbart för hvar och en, att detta är en mycket stor och afsevärd fördel.

*Angående
förslag till
checklag.
(Forts.)*

Checken afser endast att skapa ett lätt och bekvämt betalningsmedel, men jag ber att få påpeka, att den nu föreslagna lagen lika litet som vår nuvarande vexellag ålägger något slags *skyldighet* att mottaga en check i liquid. Derför behöfver man ej heller vara rädd för densamma. Den är till för den, som *vill* använda den, och såsom vi hört af flere föregående talare, finnes det en mängd personer, som önska att få denna fördel, hvilken de dock icke kunna komma i åtnjutande af utan en lag sådan som den nu föreslagna.

Nu säger man, att behofvet af checken icke hos oss gjort sig vidare kämbart. Ja, det är nog riktigt. Behofvet deraf har nemligen icke *kunnat* göra sig gällande, helt enkelt därför, att vi ännu *icke haft* någon check. Och jag vågar påstå, att det är samma förhållande med checken som med telefonen, innan man fick denna. Om man då hade frågat: finnes det här något kämbart behof af telefonen? skulle man säkerligen ha fått till svar: nej, vi kunna reda oss den förutan. Samma är förhållandet med checken, innan man känner till den, men sedan vi väl fått den, skola vi nog komma att känna behof af densamma. Då skall det nog visa sig, att det är verkligt behof, som föreligger.

Det har redan blifvit påvisadt, att Danmark numera antagit en checklag, samt att det äfven är ifrågasatt, att också Norge skall antaga en sådan. Vi ha vid föregående tillfällen uttalat den åsigt — och jag antager, att vi väl ännu hålla fast dervid — att det skulle vara en fördel för vårt land, om vi i fråga om kommersiella förhållanden hade en lagstiftning, som vore likformig med de andra skandinaviska ländernas. Såsom bekant, ha vi redan en myntkonvention,

*Angående
förslag till
checklag.
(Forts.)*

och vi ha vidare en vexellag och en sjölag, som äro öfverensstämmande med motsvarande lagar i Norge och Danmark. Nu gäller det att få gemensamhet äfven på detta område.

Nu har, som vi veta, frågan för denna riksdag förfallit; och hela innebörden af ett bifall till förslaget skulle således vara den, att man sade till regeringen: »var god och kom igen, så vilja vi pröfva saken på nytt». Det kan aldrig innebära någon risk eller bli på något sätt farligt; och — jag betonar det ännu en gång — det kan aldrig gestalta sig så, att någon blir skyldig att taga emot en check i liqvid. Hvarför skall man då vara rädd för att pröfva saken en gång till; så farligt är det väl dock icke, att man ej vågar se den i ögonen en gång till.

Jag ber att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Med herr Meyer förenade sig herrar *Melin, Ernst Carlson, Faxe, Darin, Svensson* i Olseröd, *Apelstam, Svensson* i Karlskrona, *Aulin* och *Höjer*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 2—3.

Biföllos jemväl.

§ 4.

Föredrogs och bifölls statsutskottets memorial n:o 34, angående anslaget till justitiedepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli under riksstatens andra hufvudtitel.

§ 5.

Likaledes bifölls sammansatta stats- och lagutskottets härefter föredragna memorial n:o 6, i anledning af återremiss i viss del af utskottets utlåtande n:o 4 i anledning af Kongl. Maj:ts till Riksdagen gjorda framställningar dels med förslag till förordning angående skyddskoppymningen i riket, dels ock om höjning af anslag dertill.

§ 6.

*Om tullfrihet
för emballage
i visst fall.* I ordningen förekom dernäst bevillningsutskottets betänkande n:o 13, i anledning af väckt motion om tullfrihet för emballage i visst fall.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 97, hade herr O. Olsson i Stockholm föreslagit, »att Riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i nu gällande tulltaxa, att alla yttre emballage, vare sig af trä, metall, papp, väf eller annat material, skola vara tullfria, samt att, i följd häraf, nu förekommande anmärkningar om att afdrag i vigten ej får ske för omslag bortfalla ur tulltaxan»; men hemställde utskottet, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

*Om tullfrihet
för emballage
i visst fall.*

(Forts.)

Efter föredragning af detta ärende anförde:

Herr O. Olsson i Stockholm: Herr talman, mine herrar! Då jag af importörer blef anmodad att till Riksdagens Andra Kammare inlemna en motion angående fri emballering, meddelade jag redan då, att föga förhoppning funnes för, att denna motion skulle af Riksdagen bifallas. Så har äfven visat sig. I Första Kammaren har nemligen denna motion redan blifvit afslagen, och således kan ej resultatet blifva annat än afslag. För min enskilda del får jag beklaga, att icke denna lilla, billiga begäran från importörernas sida kunnat af utskottet tillstyrkas.

Det är alldeles klart, att man icke insett, hvilket behof här föreligger och huru önskvärd en förändring är. Jag ber att få påpeka, att det här är fråga om det *yttre* emballaget, och synnerligast är att märka, att hit räknas äfven trälådor, hvori varorna äro packade; om fals finnes, gäller om dem likasom om kartonger, att de skola bära tull lika med den vara, som i dem är innesluten. Jag har ansett, att det skulle vara klokt och billigt från Riksdagens sida att vidtaga den ändring, som här af mig blifvit föreslagen, synnerligast som det icke komme att medföra den ringaste känbara förlust för staten.

Nu tillgår det så, att varorna packas i större lådor, der de läggas stycke för stycke; och synnerligast i fråga om korta varor blir detta mycket besvärligare, än då, som förr egde rum, de lades i kartonger dussinvis; det gick mycket lättare. Utskottet säger visserligen, att det nu går bättre, men så är icke förhållandet; och om någon af utskottets ledamöter ville gå ned till tullkammaren här, skulle han finna, att så icke är förhållandet.

Jag skall i alla fall be att få yrka bifall till min motion.

Herr Fredholm: Det är alldeles riktigt, såsom motionären framhållit, att det förbehåll, som i vår tulltaxa förekommer om att afdrag icke får göras för emballage, förorsakar mycket stora olägenheter.

Motionären har sagt, att han i sin motion hänsyftat endast på yttre emballage; men det är ej blott yttre, utan äfven inre emballage, det är fråga om, när varor t. ex. förekomma först packade i en låda, men sedan inlagda i askar eller uppsatta på kartonger eller dylikt. Och då kan man ej göra afdrag för detta senare emballage. Förutsättningen för att kunna göra detta vore, att man jemte tull-

Om tullfrihet för emballage i visst fall.
(Forts.)

taxan skulle ha en tariff öfver taravigterna och att en sådan tariff också skulle fastställas af Riksdagen; men upprättandet af en sådan tariff blefve förenadt med ej mindre svårigheter än uppgörandet af sjelfva tulltaxan.

Det är onekligen stora svårigheter förenade med det nuvarande förhållandet; och detta har förorsakat, att, som motionären här framhållit, emballeringen understundom icke blir tillfredsställande, på grund deraf att man vill så mycket som möjligt minska dess vigt. Men då motionären föreställer sig, att det vore en lätt sak att afhjelpa detta missförhållande, är jag af alldeles motsatt åsigt. Det skulle föranleda en ganska vidlyftig utredning, och osäkert torde i allt fall vara, om man kunde vinna hvad motionären eftersträfvat.

På grund af dessa skäl och hvad utskottet för öfrigt i betänkanDET anfört, tillåter jag mig anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter det propositioner af herr talmannen gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Efter föredragning vidare af sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändring i kongl. förordningen angående försäljning af bränvin m. m. i syfte att erhålla strängare straffbestämmelser vid återfall i förseelse mot förordningen, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda betänkande hemställt.

§ 8.

Angående förslag till lag om skydd för vissa mönster och modeller.

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag om lag till skydd för vissa mönster och modeller.

Genom proposition n:o 9 af den 9 sistlidne januari hade Kongl. Maj:t, under åberopande af propositionen bifogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga ett i propositionen intaget förslag till *lag om skydd för vissa mönster och modeller.*

Utskottet hemställde emellertid, att ifrågavarande proposition icke måtte af Riksdagen antagas.

I fråga härom anförde nu:

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Annerstedt: Herr grefve och talman, mine herrar! Lagutskottet har sammanfattat de skäl, som efter dess åsigt tala för afstyrkande af den kongl. propositionen, i tvenne särskilda hufvudgrupper.

Det sista och, förmodar jag, efter utskottets åsigt viktigaste skälet är det, att det icke är »skäl att påtvinga idkarne af metallindustri ett skydd, mot hvars allmänna genomförande just den omständigheten, att bland industriidkarne sjelfva olika åsikter om skyddets gagnelighet gjort sig gällande, ställt sig hindrande i vägen».

Detta påstående är nog riktigt, om jag tager hänsyn till den framställning, som svenska slöjdföreningen gjorde, och hvilken äfven förekommer omnämnd i den kongl. propositionen. Denna förening hemställde nemligen, att mönsterskydd skulle införas för all industri i riket; och om man tager hänsyn till all industri i riket, är nog förhållandet det, att meningarna äro mycket delade bland industriidkarne, och att många finnas, som för sin näring icke anse detta skydd lämpligt. Men om jag fäster mig vid den enda näring, som den kongl. propositionen afser, nemligen metallindustrien, förhåller det sig deremot icke så, att åsigtarna om lämpligheten och nyttan af mönsterskydd inom denna klass af näringsidkare äro delade. Redan år 1886 petitionerade Eskilstunas metallindustriidkare om ett sådant skydd, och tekniska föreningen i Eskilstuna gjorde samma framställning. Vid ett allmänt möte i Stockholm år 1895 af idkare af metallindustri och slöjd, der alla klasser, ej blott de stora industriidkarne, utan äfven de mindre, voro representerade, gjordes ett uttalande om önskvärdheten af ett sådant skydd inom metallindustrien; och innan förevarande kongl. proposition remitterades till högsta domstolen för yttrande, dels sammankallades idkare af metallindustri i hufvudstaden och dels skedde en skriftlig förfrågan till åtskilliga idkare af denna industri i Eskilstuna; och från alla håll fick man det uttalandet, att mönsterskydd vore lämpligt för denna näring. Under sådana förhållanden torde det sista af lagutskottets skäl icke vara riktigt i fråga om metallindustrien.

Det andra skälet, som lagutskottet åberopar, är, att — då till följd af konventioner med främmande länder vid införandet af mönsterskydd här i landet mönsterskydd äfven kommer att gälla för utländska mönster från de stater, med hvilka Sverige har konventioner — de små industriidkarne skulle ha stor olägenhet af, att de ej finge tillgodogöra sig mönster och modeller från de förnämsta industriländerna i Europa. Denna farhåga torde emellertid med skäl kunna sägas vara helt och hållet öfverdrifven, om man erinrar sig den redogörelse för hithörande förhållanden, som af generaldirektören i kommerskollegium lemnades i medkammaren, och hvilken redogörelse afsåg ett land, som är lika litet som Sverige och som äfven har konventioner med de stora kultur- och industristaterna, nemligen Schweiz. Med statistiska siffror ådagalade han, att, under det antalet schweiziska mönster, för hvilka skydd söktes i Frankrike, var ganska betydligt,

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)*

Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.

(Forts.)

antalet franska mönster, som inregistrerats och åtnjöt skydd i Schweiz, var försvinnande litet — det var ett 20-, 30- eller 50-tal, med ett ord en ytterst obetydlig siffra. Erfarenheten ådagalade följaktligen tydligt, att det skäl, han vid en föregående behandling af denna fråga framhållit till bemötande af sist nämnda invändning, var fullt riktigt, nemligen att det ligger i sakens natur, att mönsterritare och industriidkare i en stor stat ej bry sig om att underkasta sig den möda och en äfven mindre betydande kostnad, som är förenad med förvärfvandets af mönsterskydd i det mindre landet. För dem är det nog att ha sina mönster skyddade i den industristat, de tillhöra. Och då derjemte mönster äro af beskaffenhet att snart bli urmodiga, ligger äfven deri ett skäl för deras likgiltighet att söka skydd i den mindre staten.

Hvad slutligen det skälet beträffar, att allmänhetens intressen skulle tala emot mönsterskydd, torde kunna påpekas, att konkurrensen mellan industriidkarne i metallbranchen redan nu här i landet är så pass betydlig, att den omständigheten, att mönster äro skyddade för den ena, men icke för den andra, icke kommer att bidraga till höjande af priset å hans varor, om han vill bestå i konkurrensen med sina medtäflare.

På dessa skäl, och då mönsterskyddet i vår lagstiftning allenast är ett nödigt komplement till den lagstiftning, som Riksdagen på senare tider antagit, nemligen patenträtten, den litterära eganderätten, den konstnärliga eganderätten och märkesskyddet — äfvensom skydd för fotografier, hvarom förslag nu för Riksdagen föreligger — torde vara allt skäl, att Andra Kammaren godkänner Kongl. Maj:ts proposition och dermed uttalar, att kammaren för sin del önskar, att lagen om mönsterskydd måtte å nyo för Riksdagen framläggas.

Herr Aulin: Herr talman! Innan lagutskottet kommer fram till sitt afstyrkande af den kongl. propositionen, gör utskottet en liten resumé öfver frågans behandling vid föregående tillfällen. Lagutskottet påminner då först om, att denna fråga var före i en kongl. proposition till första Riksdagen år 1887, och att lagutskottet då afstyrkte propositionen, men att frågan ej sedan blef af Riksdagen behandlad, enär Riksdagen upplöstes.

Vidare förmåler lagutskottet, att vid 1891 års riksdag väcktes inom Andra Kammaren en motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till lag om skydd för mönster och modeller. Härvid vill jag göra den påminnelsen, att det icke var endast i Andra Kammaren, som en sådan motion förekom, utan en alldeles liknande motion framlades äfven inom Första Kammaren, och der af en stor industriidkare. 1891 års lagutskott tillstyrkte en skrifvelse i motionernas syfte, och detta lagutskottets förslag blef inom Andra Kammaren utan diskussion bifallet, men afslogs af Första Kammaren. Om man granskar de skäl, på hvilka Första Kammaren då grundade sitt afslag, skall man finna, att detta egentligen berodde

derpå, att några stormän inom textilindustrien uttalade vissa farhågor för en lag i nämnda syfte.

Vid 1894 års riksdag förnyades motionen i Andra Kammaren, och utgången blef då aldeles enahanda. Motionen bifölls utan diskussion i Andra Kammaren, men föll, ungefär på samma skäl, som jag nyss nämnt, inom den Första.

Sedermera har frågan icke varit å bane inom Riksdagen, men från landets skilda delar hafva röster oupphörligen höjts för önskvärdheten af ett skydd för mönster och modeller. Utskottet har sjelft omnämnt ett större, här i Stockholm hållet möte, der deputerade utsågos, som uppvaktade Konungen med anhållan om framläggande af ett lagförslag i nu sagda riktning.

Jag kommer nu till de skäl, som utskottet sjelft anfört för sitt afstyrkande af den kongl. propositionen, och hvilka skäl kunna delas i två hufvudgrupper. Utskottet ser först på industriidkarnes intressen och förmenar, att det för dessa skulle vara mycket olägligt, om ett dylikt skydd blefve infördt, enär de derigenom »komme att uteslutas från möjligheten att utan vederbörande rättsegares medgifvande tillgodogöra sig mönster och modeller från de förnämsta industriidkande länder i Europa», hvilket för industriidkarne skulle vålla känbara svårigheter. Vidare skulle, enligt utskottets förmenande, äfven allmänheten blifva lidande, enär de mönsterskyddade industrialstren nödvändigtvis komme att betinga ett högre pris.

Hvad den första punkten beträffar, ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att det nu föreliggande förslaget icke omfattar textilindustriens, utan endast metallindustriens alster, och således är denna farhåga, åtminstone från denna industris sida, aldeles obefogad, och det är just från metallindustriens idkare, som förslaget utgått, hvadan dessa åtminstone ej skulle kunna anses frukta för att icke få begagna de utländska mönster, de önskade använda.

Vidkommande åter talet om att allmänheten skulle uppskörtas genom att få betala mera för industrialstren, om deras mönster vore skyddade, tror jag heller icke, att häri ligger den allra ringaste fara, då nog konkurrensen fabrikanterna emellan komme att hålla försäljningsprisen inom behöriga gränser.

Det heter vidare, att man borde dröja med att antaga denna lag, till dess förslaget vunnit större anslutning från industriidkarnes sida. Jag undrar, huru långt i framtiden vi då skulle få vänta, om vi skulle afvakta den tidpunkt, då hvarenda industriidkare i Sverige komme in till Riksdagen och begärde skydd för sina mönster och modeller. Den dagen tror jag aldrig skulle randas. Af de handlingar, som i frågan föreligga, och af de svar, som till vederbörande under ärendets förberedande behandling ingått, finna vi emellertid, att ett stort antal industriidkare verkligen kommit in med en sådan anhållan och äfven förebragt talande skäl för densamma.

På grund af hvad jag nu haft äran i största korthet anföra, anhåller jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)*

Angående
förslag till
lag om skydd
för rissa
mönster och
modeller.
(Forts.)

Herr *Hammarström* förklarade sig instämma med herr Aulin.

Herr *Göthberg* yttrade: Då jag i denna fråga hyser samma åsigt som den senaste ärade talaren, nemligen att utskottet bort tillstyrka den kongl. propositionen, har jag begärt ordet för att angifva några skäl härfor.

Jag ber då att först få något fästa mig vid utskottets motivering för sin afstyrkande hemställan, enär jag finner denna motivering något egendomlig.

Utskottet säger nemligen på sid. 7 i betänkandet: »Utskottet finner sålunda det framlagda förslaget vara grundadt å en rättvis och billig princip, hvars genomförande i en framtid väl må anses i alla afseenden önskvärdt». Således anser utskottet ändå, att det torde vara nödigt, att en sådan lag kommer till stånd. Men vidare heter det på sid. 8: »I alla händelser bör enligt utskottets mening ett förslag sådant som det ifrågavarande ej genomföras förr, än bland industriidkarne sjelfva större enighet uppnåtts i fråga om önskvärheten af förslagets antagande».

Då man nu besinnar, att detta förslag gäller endast metallindustrien, och vidare tager hänsyn till hvad utskottet sjelft framhållit i sin historik på sid. 6 i betänkandet, der det heter: »På grund af hvad i de sålunda infortrade yttrandena anfördes, ansåg sig departementschefen böra förorda införande af skydd för mönster och modeller inom metallindustrien, hvars idkare syntes allmänt önska sådant skydd» — så synes mig saken vara alldeles klar. Då idkarne af metallindustri allmänt önska ett sådant skydd, och då det föreliggande lagförslaget endast afser skydd för den industrien, synes mig Riksdagen icke hafva någon anledning att neka ett dylikt skydd.

Jag säger detta så mycket hellre, som jag för en tid sedan, under samtal med disponenten för ett af vårt lands större industriella verk, hörde denne uttala som sin åsigt, att det skulle vara mycket lyckligt, om ett sådant förslag ginge igenom i Riksdagen, »ty», sade han, »visserligen lägga vi ned åtskilligt med arbete på nya mönster och modeller, men det är lätt att inse, att det icke är med någon ekonomisk fördel för oss förenadt att lägga ned något stort arbete på detta, ty så snart ett mönster kommer ut i marknaden, tages det genast af ett annat verk, som använder detsamma för sitt intresse och sina behof».

Jag anser för min del, att om vårt lands konstindustri på detta område skall vinna någon utveckling, är det alldeles nödvändigt, att något skydd beredes detsamma.

Jag kan äfven tillägga, att jag har mig bekant, att en elev vid tekniska skolan här i Stockholm uppgjort ett utomordentligt fint och vackert mönster, för hvilket han blifvit bjuden 600 kronor, men med det vilkor, att den nu föreliggande lagen antages. I annat fall kan icke firman betala detta pris för mönstret, ty firman vet mycket väl, att när som helst kan någon annan tillägna sig detsamma.

Med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, anhåller jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.*

(Forts.)

Herr Odencrants: Jag kan icke underlåta att uttrycka min förvåning öfver att lagutskottet, som åren 1891 och 1894 anslöt sig till tanken att införa mönster- och modellskydd, numera återgått till den ståndpunkt, som utskottet intog år 1887, och detta utan att några synnerligen öfvertygande skäl härför synas mig vara anförda. Lagutskottet erkänner dock sjelft, såsom af en föregående talare påpekats, att förslaget är bygd på en rättvis och billig princip, hvars genomförande lagutskottet finner önskvärdt. Då frågar man sig: hvad skall nu hindra detta genomförande? Jo, svarar lagutskottet, det har icke varit metallindustriidkarnes önskan att få detta skydd; hvarför då påtvinga dem detsamma mot deras vilja? Det förefaller mig härvid, som om lagutskottet obehörigen underkänt de många uttalanden, som från landets olika delar ingått till förmån för en sådan lag, först och främst från svenska slöjdföreningen och vidare från en mängd fabriks- och handtverksföreningar samt andra föreningar och enskilda personer, som varit i frågan intresserade och blifvit i densamma hörda. Jag tror mig kunna påstå, att dessa uttalanden i allmänhet gått i den rigtningen, att lagen borde komma till stånd. I de tekniska föreningarna i landsorten, som inom sig innesluta mycket framstående, säkerligen de mest framstående industriidkarne hvar på sin ort, har man också efter grundlig behandling af denna fråga kommit till det resultat, att lagen är nyttig och bör genomföras. Vid sådant förhållande håller jag före, att det vore orätt att nu sätta sig emot densamma.

Hvad angår de vidare skäl, som lagutskottet anført mot förslaget, ha dessa redan genomgåts af de föregående talarne. Dels har lagutskottet visat sig ömma för den köpande allmänheten, som, enligt utskottets förmenande, skulle få betala sina varor dyrare, derest skydd för mönster och modeller blefve infördt. I likhet med herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet föreställer jag mig dock, att konkurrensen på detta område, hvilken redan är mycket stor, äfven skall, om lagförslaget antages, vara så betydlig, att någon tillökning i prisen, som för allmänheten kan vara besvärande, icke skall komma i fråga. Denna konkurrens skyddar nog allmänheten från att obehörigen uppskörtas i säljarnes intresse. Vidare har utskottet talat om den risk, som genom lagens antagande de smärre industriidkarnes intresse skulle löpa, enär dessa då skulle nödgas köpa sina mönster och sålunda se sina driftkostnader väsentligen förhöjda. Det synes mig då anmärkningsvärdt, att denna kammare, att Andra Kammaren, som väl i allmänhet förer de mindres talan, och således äfven de mindre industriidkarnes talan, och der dessas intressen följaktligen bäst lära göra sig hörda — att, säger jag, just denna kammare alltid antagit lagförslaget, som deremot fallit i Första Kammaren,

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.*
(Forts.)

der väl de större eller största industriidkarne snarare skulle anses hafva något språkrör. Jag tror således, att faran för de mindre industriidkarne icke är stor; och i allt fall spelar en något ökad driftkostnad icke en så betydande roll, att man därför bör motsätta sig ett förslag, som man finner vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande.

Med dessa mina åsikter, herr grefve och talman, anhåller jag om bifall till det kongl. förslaget.

Herr Bruzelius: Då denna fråga behandlades inom lagutskottet, upplystes det från flera håll, att idkarne af metallindustri, långt ifrån att önska en sådan lag, tvärtom ville slippa densamma. Denna omständighet fann utskottet — och det finner jag fortfarande — utgöra ett mycket talande skäl för att icke antaga lagen.

Jag tager mig därför friheten anhålla om bifall till lagutskottets hemställan.

Herr grefve Hamilton: Herr talman! Jag skulle icke begärt ordet, om icke lagutskottets ärade vice ordförande yttrat, att inom lagutskottet allmänt framhållits, att idkare af metallindustri icke önskade denna lag. Detta yttrande förefaller mig ganska märkvärdigt efter den omfattande utredning, för hvilken denna fråga gjorts till föremål.

Frågan har nu stått på dagordningen i tjugu år, eller sedan år 1877, då Kongl. Maj:t fann sig föranlåten att tillsätta en komité för utarbetande och framläggande af förslag till författning i ämnet. Sedan dess har det knappast förgått ett enda år, utan att någon yttring af intresse för saken kommit i dagen. Under hela denna tid har, så vidt jag kunnat finna — och jag står i ganska nära beröring med dessa industriidkare — icke en enda gång framkommit något uttalande från idkarne af metallindustri annat än i den rigtningen, att de äro för frågan lifligt intresserade. Det är visserligen sant, att lagutskottet en gång förut yttrat sig derhän, att idkarne af metallindustri icke skulle vara för detta förslag. Det var år 1887, då regeringen framlade ett liknande förslag. Då tillkallade lagutskottet åtskilliga personer inom Riksdagen, hvilka fingo yttra sig i ämnet. Förslaget bekämpades då energiskt af några idkare af textilindustri, hvilka icke hade, så vidt jag kan finna, med saken att skaffa, men som naturligtvis voro rädda för att, om man började i *ett* hörn, äfven de en gång skulle få något band på sig i fråga om tillgodogörande af andras mönster och modeller. Men det fans visserligen äfven idkare af metallindustri närvarande, och af dessa uttalade sig, efter hvad lagutskottet upplyst, flertalet mot lagen. »Flertalet» var nu visserligen icke så stort, ty som jag tror, uppgick antalet tillkallade dylika industriidkare till fem eller sex, och de bland dessa, som yttrade sig mot den föreslagna lagen, voro föreståndaren för en stor fabrik för jernvägsmaterial och två eller tre brukspatroner från Första Kammaren,

hvilkas intresse för skydd för mönster och modeller inom metallindustrien naturligtvis ej var synnerligen varmt, då de ej idkade någon konstindustri på detta område och således ej heller hade någon som helst erfarenhet eller insigt i saken. Detta är det enda fall, jag känner, då idkare af metallindustri hafva yttrat något tvifvelsmål om nyttan af ett dylikt skydd. Eljest har intresset varit synnerligen lifligt, och det har, som utskottet väl känner, gått så långt, att, då denna fråga åter kom upp, sedan svenska slöjdföreningen ingifvit sin petition i ämnet till Kongl. Maj:t, idkare af metallindustri inkommo till Kongl. Maj:t med en särskild skrift, innehållande framställning, att, derest ämnet skulle företagas till behandling, det måtte handläggas så skyndsamt, att lagen kunde träda i kraft redan den 1 maj i år, och detta emedan de eljest icke vågade göra något nämnvärdt för nu stundande utställning. De hade nemligen af gammalt erfarenhet derom, att, för så vidt de nedlade några kostnader på vackra mönster och modeller och utstälde dessa, marknaden skulle inom några få veckor vara full af billiga efterapningar, och det vore således fullkomligt bortkastad möda och kostnad, som på expositionen nedlades.

Det föreföll mig därför högst egendomligt att först få läsa i lagutskottets utlåtande och sedan få höra af lagutskottets ärade vice ordförande, att det inom utskottet försäkrats, att idkare af metallindustri icke önska en dylik lags antagande. Det synes mig dock, som om utskottet, då det ju haft ett så rikt material, hvaraf framgått, att så många idkare af metallindustri förordat lagens genomförande, hade kunnat meddela, hvilka de framstående idkare af metallindustri äro, som hafva förklarat sig vara emot lagen, samt hvilka skäl de anfört för sitt motstånd. Hafva emellertid af dem icke blifvit anförda andra skäl än de skäl, lagutskottet här i sitt betänkande anfört, ja, då får jag säga, att jag icke tillmåter dem någon större betydelse.

Lagutskottet har nemligen förklarat, att förslaget hvilat på en rättvis och billig grund, hvilken i framtiden bör i alla afseenden tillämpas. Men sedan utskottet sagt detta, yttrar utskottet vidare, att det kan finnas rättvisa principer, som man anser böra i framtiden tillämpas, men som måste uppskjutas på grund af tillfälliga omständigheter. Och »i sådant afseende» — jag ber särskildt att få betona de orden — »har vid frågans föregående behandling uttalats åtskilliga betänkligheter», fortsätter utskottet. »I sådant afseende» synes således betyda, att utskottet här skall påpeka de tillfälliga omständigheter, som i en framtid skulle kunna undanrödjas. Den första af dessa omständigheter skulle då vara den, att om förslaget antoges, skulle, såsom utskottet uttrycker sig, »de svenska industriidkarne — — — uteslutas från möjligheten att utan vederbörande rättsegares medgifvande tillgodogöra sig mönster och modeller från de förnämsta industriidkande länder i Europa.» Detta vill med andra ord säga, att de svenska industriidkarne ej vidare skulle olofligen kunna tillgripa utländska mönster och modeller, hvilket utskottet dock anser,

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)*

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.*

(Forts.)

att de måste kunna göra, för att den svenska industrien ej skall komma i svårighet. Jag kan verkligen ej annat än uttrycka min förvåning öfver att denna sats fått inflyta i utskottets betänkande. Den är ordagrant afskrifven ur 1887 års lagutskotts betänkande. Men så väl i den petition, som ingifvits till Kongl. Maj:t af svenska slöjdföreningen, som i kommerskollegii utlåtande har alldeles bestämdt påvisats, att detta 1887 års lagutskotts yttrande ej är riktigt, och utskottet borde väl dock ej helt och hållet hafva förbigått dessa auktoritetens uttalanden. Icke skulle genom denna lags antagande den svenska industrien uteslutas från möjligheten att kunna använda utländska mönster och modeller i allmänhet, utan endast sådana mönster och modeller, som blifvit här i riket registrerade, skulle vara skyddade för efterapning. Det gäller då att utreda, huruvida en dylik registrering kan komma att ske i så stor omfattning, att inga utländska förebilder vidare skulle kunna användas. Herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet har redan erinrat om hvad kommerskollegium och svenska slöjdföreningen härvidlag anført. Vi behöfva emellertid ej gå till utlandet för att hemta erfarenhet i detta fall, ty vi hafva redan förut något härmed fullt analogt, nemligen i patentförordningen. Ända sedan år 1835 har det stått öppet för utländingar att här i landet få sina uppfinningar patenterade likaväl som för svenskar, hvilken liberalitet mot utländingen väl borde möta ännu större betänklighet, enär de industriella uppfinningarna ju för industrien äro af långt större betydelse än mönster och modeller. Jag vill endast anföra ett enda exempel från detta område. Det finnes väl intet land, som i fråga om industriella uppfinningar hunnit så så långt som Nordamerikas Förenta stater. I föl söktes i Nordamerikas Förenta stater patent för omkring 40,000 uppfinningar; men samma år söktes patent här i landet endast af 96 amerikanare. Visar icke detta, bättre än något annat, huru öfverdrifvet detta utskottets tal är?

Men äfven oafsedt detta, kan jag ej förstå, huru utskottet kunnat mena, att detta är en omständighet, som skall kunna undanrödjas i framtiden. Skulle utskottets mening vara riktig, borde den väl gälla äfven i framtiden, ty det är väl att hoppas, att vår industri allt fortfarande skall utvecklas och gå framåt. Det blir då äfven af allt större vigt att bereda våra industriidkare skydd äfven i utlandet, men derför gifves det ingen annan utväg än att i detta fall, liksom sker genom patentförordningen, erbjuda utländingen skydd hos oss.

En annan omständighet, som enligt utskottets förmenande nu skulle ligga hindrande i vägen för lagens genomförande, men som i en framtid skulle undanrödjas, förmenas vara, att allmänhetens intressen skulle genom förslagets antagande blifva lidande, »då», såsom utskottet säger, »derigenom den vara, der mönstret eller modellen användes, nödvändigtvis måste fördyras.» Jag måste erkänna, att jag för min del ej kunde låta bli att le, när jag år 1897 fick höra ett utskott orda om sin fruktan för att fördyra varor för allmänheten. Här är

väl ändock ej fråga om att fördyra oundgängliga förbrukningsartiklar, utan det gäller ju blott att möjligen i någon mån stegra priset å lyxartiklar. Med denna lag afses ju endast att bereda skydd för prydnadsmonster och modeller. Det är mycket möjligt, att varan genom ett dylikt skydd kommer att i någon mån fördyras, så till vida nemligen, att, om en person t. ex. uppfinner en vacker modell till en kaffekanna, en ljusstake eller en lampa och han får rätt att ensam tillverka dessa artiklar efter den af honom uppfunna modellen, han kan hålla sin vara något högre i pris, än om han ej hade en sådan rätt. Men allmänheten betalar detta högre pris endast om den anser, att kaffekannan, lampan eller ljusstaken efter denna särskilda modell äro så vackra, att de äro värda ett högre pris. I annat fall köper allmänheten andra billigare kaffekannor, lampor och ljusstakar. Att betala ett högre pris är följaktligen aldrig något nödtvång för allmänheten.

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
monster och
modeller.*

(Forts.)

Äfven här vill jag för öfrigt fråga utskottet: Huru vill väl utskottet, att det anmärkta förhållandet skall undanrödjas i framtiden? Är utskottets anmärkning riktig, är den väl tillämplig helt och hållet och för all framtid.

Dessa äro nu de skäl, som utskottet anfört; och om det äfven är dessa skäl, som de personer anfört, hvilkas mening utskottet inhemtat, då är dessa personers omdöme tydligen af noll och intet värde.

Jag kan verkligen icke fatta, hvarför man så energiskt motsätter sig denna lags genomförande. Icke kan man väl på allvar begära, att man skall dröja dermed, till dess fullständig enighet finnes bland industriidkarne derom, att man ej skall tillegna sig andras mönster och modeller. Några skola naturligtvis alltid finnas, som ej vilja veta af ett förbud deremot. Det är ju emot dem, som skyddet behöfves. Det är ju också klart, att, om man vänder sig med en förfrågan om ett dylikt skydds lämplighet till en verkstad, der man aldrig gjort sig besvär med att själf uppfinna några mönster och modeller, men der man alltid, om en konkurrent använt ett pryddigt mönster, utan vidare tillegnar sig det — man då lätt kan få till svar: »nej Gud bevare oss för en sådan lag». Nej, har man tänkt sig att vänta med denna lags genom förande, tills *alla* hunnit blifva eniga om dess behöflighet, då är det bäst att helt och hållet lägga ned detta lagstiftningsarbete.

Jag uppkallades egentligen af den ärade vice ordförandens i lagutskottet anförande och har nu kanske yttrat mig något utförligare, än deraf påkallades, men detta har jag gjort därför, att jag tror det ligga synnerligen stor vigt uppå att Andra Kammaren nu antager detta förslag. Skulle Andra Kammaren, i likhet med Första Kammaren, nu förkasta förslaget, då är det arbete, som under 20 år utvecklats för detta skydds införande, fullkomligt bortkastadt, och de, som intresserat sig härför, veta då, att ingenting vidare är att göra. Är det åter så, att Andra Kammaren nu antager förslaget, är det ju

Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.

möjligt att om något år åter taga upp frågan antingen i proposition från Kongl. Maj:t eller i motionsväg.

Jag yrkar bifall till den kongl. propositionen.

(Forts.)

Herr Ohlsson i Vexjö: Då jag inom utskottet deltagit i behandlingen af detta ärende, skall jag be att få yttra några ord.

För min del uppfattar jag fullkomligt de principiella skäl, som tala för en lagstiftning om skydd för mönster och modeller, ty en dylik lagstiftning är i sjelfva verket endast en konsekvens af det redan bestående patentskyddet och skyddet för fabriks- och varumärken. Men å andra sidan kan jag ej tillmäta de principiella skälen och den omständigheten, att de stora industriidkande länderna redan infört mönster- och modellskydd, afgörande betydelse, då det gäller att bestämma, om och när sådant skydd bör i vårt land införas. Vi hafva ju på den industriella skyddslagstiftningens område gått försigtigt och långsamt framåt, utan att detta vederligen eller bevisligen ländt vår industri till någon skada. Snarare kanske tvärtom.

Huruvida den del af industrien, hvarom det nu är fråga, eller metallindustrien, befinner sig i det utvecklingsskede, att ett mönster- och modellskydd skulle lända till allmänt gagn för dess idkare, finner jag för min del mycket tvifvelaktigt och under inga omständigheter nöjaktigt utredt. Visserligen hafva några få föreningar — omkring ett tiotal — yttrat sig i frågan, men detta betyder ju jmförelsevis litet, om man tänker på det stora antal industriidkare och handverkare, som i vårt land sysslar med metallindustri. Det är nog så, att de största industriidkarne, som hafva en del utgifter för mönsterritare och som anskaffa dyrbara mönster och modeller, önska ett dylikt skydd, under det att deremot de mindre industriidkarne och handverkare antingen ställa sig likgiltiga för eller också äro motståndare till ett sådant skydd. Ätminstone hafva lagutskottets ledamöter, som sökt att, så vidt möjligt varit, sätta sig i förbindelse med industriidkare från skilda delar af landet, fått den uppfattningen, att åsigterna i denna fråga bland de närmast intresserade äro sådana. Vid dylikt förhållande har det syntts lagutskottet olämpligt att för närvarande, och innan åsigterna hunnit blifva mera eniga, än de nu äro, här i landet införa en separat skyddslagstiftning för en särskild gren af industrien.

För öfrigt torde, om man vill ingå i en närmare detaljgranskning af lagförslaget, detsamma i åtskilliga delar finnas vara ganska sväfvande och mindre tillfredsställande. Jag vill härvidlag exempelvis hänvisa till den första och viktigaste paragrafen, der det talas om registrering af »nytt» mönster. Den föregående talaren sade nyss, att lagen gäller *prydnadsmönster*. Ja, den uppfattningen får man, om man fäster sig vid högsta domstolens yttrande, ty deri talas om att lagen skall gälla *prydnadsmönster*. Äfven en af de industriföreningar, som särskildt uttalat sig i denna fråga, har ansett nödvändigt, att lagen skulle bestämdt angifva, att den afser *prydnadsmönster*, det vill säga

produkter af något slags konstskicklighet i motsats till alster af vanlig yrkesskicklighet. Jag hemställer till herrarne, huruvida lagen innehåller någon tydlig och praktisk bestämmelse om hvad för slags mönster, som kunna registreras. Hvad är nemligen att anse som »nytt» i detta fall? Inom metallindustrien — särskildt hvad bronsarbeten beträffar — hafva vi uti oberäkneligt antal och i alla möjliga former och sammansättningar haft mönster och modeller under 3 à 4 tusen år. Jag vädjar till herrarne, huru en patentmyndighet eller en domstol under sådana förhållanden skall kunna få en objektiv grund för sitt afgörande om hvad som är nytt eller icke nytt! Mig synes detta afgörande och bedömande nästan omöjligt. Det kommer nog att i dessa fall gå som inom patentlagstiftningens område, att snart sagdt hvad som helst får registreras, och sedermera i händelse af tvist öfverlemnas det åt vederbörande att vid domstol göra sina företrädesrättigheter gällande. Rättssäkerheten blir här ytterst tvifvelaktig.

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster- och
modeller.
(Forts.)*

En annan paragraf, jag vill fästa uppmärksamheten på, är § 16. Den gäller icke blott industriidkare, utan äfven handlande. Herrarne se der, att en handlande genom underlåtenhet att studera mönsterregistret skulle kunna blifva urständsat att realisera hela sitt varulager. Antag nemligen, att han inköpt ett stort lager metallvaror för flera tusen kronor, i god tro att han hade rättighet att sälja dessa varor; men så kommer en annan person, som skaffat sig skydd för mönstret, och säger: »Jag har skydd för det mönster, som användes vid denna varas förfärdigande. Den får icke säljas.» Då böter handlanden ända till tusen kronor, om han försäljer något af dessa varor. I sådant fall får han således stå der med sin vara utan rätt att sälja densamma. En sådan lagbestämmelse kan tydligen helt oförskyldt vålla stora ekonomiska förluster för en affärsman.

Här anfördes nyss som skäl för antagande af checklagen, att de tre nordiska länderna genom dess antagande skulle få en likartad lagstiftning på berörda område. Jag skall be att, då jag nu hemställer om afslag på lagen om skydd för mönster och modeller, få åberopa, att, om vi afslå densamma, de tre nordiska länderna derigenom fortfarande komma att blifva likställda i nu förevarande hänseende. Ty mönster- och modellskydd finnes, som herrarne veta, hvarken i Danmark eller i Norge. Jag yrkar således bifall till utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Redelius, Eriksson* i Elgered och *Darin*.

Herr *Nylander*: I motsats till den föregående ärade talaren anser jag, att något bör göras i den rigtning, som åsyftas med den kongl. propositionen. Utskottet har, såsom förut påpekats, framhållit, »att förslaget är grundadt på en rättvis och billig princip, hvars genomförande i en framtid väl må anses i alla afseenden önskvärdt».

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.*

(Forts.)

Och hvad beträffar de »tillfälliga omständigheter», hvarom utskottet säger, att de skulle lägga hinder i vägen för principens genomförande, så hafva dessa blifvit af en talare på stockholmsbanken på ett så sakrikt sätt belysta och deras värde reduceradt till så synnerligen små dimensioner, att de synas mig knappast vidare kunna anföras såsom fullgiltiga skäl för lagförslagets förkastande. Icke allenast svenska slöjdföreningen och särskilda representanter för metallindustrien hafva framhållit nyttan och behöfligheten af ett lagstadgadt skydd för mönster och modeller, utan äfven svenska teknologföreningen, som inom sig sluter Sveriges förnämste fackmän på detta område, har uttalat sin lifligaste sympati för denna fråga. Det heter i en broschyr derifrån, att någonting icke allenast borde, utan måste göras till förhindrande af det rådande fribyteriet inom de industriella mönstrens område, hvilket hotar i synnerhet den mindre industrien och en del yrken att förfalla i likgiltighet för allt hvad som rörer smakfullhet och konstskicklighet. Det är således icke, såsom herr Ohlsson sade, endast de större industrierna, som skulle hafva fördel af detta lagförslag, utan kanske i ännu högre grad de mindre. Det kan visserligen vara sant, att de internationella aftalen möjligen skulle kunna i någon mån verka menligt. Men dessa olägenheter torde till fullo kunna uppvägas af de fördelar, som lagförslaget skulle medföra. Då jag sålunda har anledning tro, att det skulle för vår svenska industri vara gagneligt, om ett lämpligt, särskildt för metallindustrien afsedt mönster- och modellskydd infördes, skall jag, herr talman, yrka bifall till den kongl. propositionen.

Herr Wavrinsky: Den ärade vice ordföranden i lagutskottet meddelade, att utskottet försökt göra sig reda för, huru ställningen i förevarande fråga var ibland metallindustriidkarne, och funnit, att en ganska allmän misstro och ovilja mot förslaget till mönsterskydd gjort sig gällande. Jag vågar betvifla, att utskottet haft tillfälle att skaffa sig några allmänna sådana underrättelser från vederhäftigt håll, ehuru jag icke tviflar på att bland de meddelanden, det mottagit, en del varit af det omförmälda slaget. Jag har också hört invändningar af smärre industriidkare — också inom metallindustrien — men jag har funnit, att deras invändningar berott på missförstånd. De hafva icke blott utgått från en rent egenlyttig synpunkt, i det att de velat hafva frihet att utan inskränkning använda, tillägna sig andras mönster, utan de hafva också haft ett bättre skäl. De hafva menat, att den svenska konstindustrien, öfverlemnad åt sin egen utvecklingsförmåga, icke skulle kunna bestå i konkurrensen med utlandets, icke skulle ega tillräcklig förmåga att uppamma skickliga mönsterritare för att häfda sitt anseende i denna konkurrens. Men dervid miss-tager man sig helt säkert. Ty orsaken till att den svenska konstindustrien nu ligger under är förnämligast att söka deri, att den saknar detta mönsterskydd, som nu ifrågasättes. Mönsterritarne få icke någon uppmuntran, därför anstränga de sig icke; utan, om de ega

någon synnerlig förmåga, ställa de sig i utlandets tjänst. Det egen-
domliga förhållande visade sig i Tyskland i början på 1870-talet, att
de bästa tyska mönsterritarne, utgångna ur de tyska undervisnings-
anstalterna, befunnos anställda i Frankrike — ty der fans mönster-
skydd. Vi hafva erfarenheter från utlandet i detta afseende sedan
mer än hundra år tillbaka, i det Frankrike och England haft mönster-
skydd så länge. Efter det Elsass och Lothringen förvärfvats af
Tyskland, och de franska industriidkarne i dessa provinser kommit
i en synnerligen svår ställning i jemförelse med den, de haft i Frank-
rike förut, då de arbetat under mönsterskydd, lärde äfven tyskarne
att inse fördelen af detta skydd och införde detsamma.

Man torde härvid invända, att detta väl gäller de stora industri-
idkande staterna, men icke kan ega tillämpning på de små. Men
samma förhållande eger just rum i de små staterna. Så t. ex. in-
fördes mönsterskydd i Belgien redan 1806 och finnes nu äfven i
Schweiz. Vid besök i Antwerpen under utställningen 1894 hade jag
tillfälle att göra mig förtrogen med denna fråga, och jag hörde der
icke annat än loftal öfver mönsterskyddet. Likaså i Schweiz. Visser-
ligen hade vid införandet af skyddet i detta senare land industriidkarne
varit ytterst ogynnsamt stämda mot detsamma, men sedan det införts,
hade ingenting annat än godt försports derom. Då jag är öfvertygad
om att den framlagda lagen skulle hafva en synnerligen god verkan
på konstindustrien i vårt land, har jag, oaktadt jag icke är fackman,
på grund af de studier, jag gjort i frågan i syfte att göra mig förtrogen
med densamma, icke kunnat underlåta att yttra några ord till förmån
för den kongl. propositionen. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall
till densamma och afslå å utskottets hemställan.

Herr Aulin: Jag uppkallades af den ärade representanten från
Vexjö, som påstod, att en lag om skydd för mönster och modeller
skulle uteslutande vara till fördel för den stora industrien och till stor
skada för mindre industriidkare och handverkare. Med den erfarenhet,
jag har, vill jag riktigt stryka under, att jag tror förhållandet är helt
och hållet det motsatta; just de små industriidkarne och handverkarnes
skulle hafva den allra största nytta af skydd i detta hänseende. Jag
vet från den ort, jag representerar, att det finnes många mindre industri-
idkare, som nedlagt mycken kostnad och mycket arbete på framställande
af vackra mönster och modeller inom metallindustrien; men de hinna
nätt och jemt få dem färdiga, förrän de begagnas — öfver hela landet
höll jag på att säga — i allt fall på många skilda platser; och der-
igenom gå dessa fabrikanter miste om ersättning för all den möda och
kostnad, de för ändamålet nedlagt.

Jag har endast velat anmärka detta och yrkar fortfarande bifall
till den kongl. propositionen.

Herr greve Hamilton: Äfven jag uppkallades af den ärade
representanten från Vexjö. Jag skall upptaga till bemötande, hvad han

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)*

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.*

(Forts.)

yttrade. Han sade först, att han och lagutskottet icke ansåge, att svenska metallslöjdindustrien befunne sig på den ståndpunkt för närvarande, att man kunde införa ett mönsterskydd. Jag förstår icke riktigt, hvad han menade med detta. Men jag antager, att han icke kunde mena annat, än att vår svenska konstindustri inom metallområdet ännu icke nått någon synnerligen stor utveckling och ännu ej mycket arbetar med egna, originella mönster och modeller. Huru skall nu detta afhjelpas? Vill han påstå, att man skulle vänta, till dess konstindustrien nått en mycket hög ståndpunkt, innan man införde detta skydd? Det vore väl ett bra besynnerligt sätt att gå till väga. I alla andra länder, der man infört mönsterskydd, har man infört det just för att gifva konstindustrien medel i händerna till kraftig utveckling. Såsom herr Wavrinsky nyss mycket riktigt påpekade, var det i Tyskland just denna omständighet, som gjorde, att mönsterskydd infördes. Der hade länge rådt motstånd deremot. Man ansåg fransmännens förkärlek för mönsterskyddet alldeles obefogad, och att sådant skydd icke alls behöfdes i Tyskland. Så kom verldsutställningen i Wien, och då fick man se, huru ytterligt Tyskland låg under. Då visade det sig ock, att oaktadt Tyskland årligen gaf ut stora penningar — alldeles som vi för närvarande — för att utbilda mönsterritare och modellörer, funnos dessa icke längre kvar i Tyskland, utan dem hade Tyskland uppfostrat för Frankrikes räkning, dit de flyttat, emedan de der fingo sin eganderätt skyddad.

Vidare yttrade den ärade talaren, att han kommit till den öfvertygelsen, att de mindre industriidkarne och handtverkarne fullständigt vore likgiltiga för eller rent af emot denna sak. Jag upprepar, att det vore bra intressant att få veta, hvilka de äro, som yttrat detta. Ty det är ingalunda, som han sade, endast några få föreningar, som här yttrat sig, utan vi skola komma i håg, att här hafva gång på gång hållits stora möten af industriidkare, både stora och små, som på det allra lifligaste uttalat sig för genomförandet af detta förslag. Icke en enda röst har der höjts mot införandet af mönsterskydd, utan alla hafva framhållit, att det vore af stor betydelse. Jag kan verkligen, på grund af den erfarenhet jag har, säga, att om några äro intresserade för detta, är det just de små mönsterritarne och handtverkarne; ty jag har årligen besök af en mängd personer, som komma och visa mig mönster och modeller, som de gjort, och fråga, om de icke kunna få skydd därför, men jag måste afvisa dem, ty patentlagen omfattar icke detta slags skydd. Herr Göthberg angaf fullkomligt riktigt, huru de mindre industriidkarnes, handtverkarnes och modellörernas ställning är till frågan, då han berättade, huru en ung man, som ritat ett präktigt mönster, därför erbjudits 600 kronor, under förutsättning att denna lag ginge igenom. Denna lag är för de mindre industriidkarne en ersättning för kapitalet, precis som patentlagen. Äfven om jag är eu aldrig så obetydlig kapitalist, kan jag, om jag kan förvärfva mig utslutande rätt till ett vackert mönster, hålla marknaden mot äfven den

störste kapitalist. Det är det bästa värn, man kan söka och finna just för de små.

Vidare sökte den ärade talaren väcka misstro till förslaget genom att granska några dess detaljbestämmelser. Jag får erkänna, att jag tycker, att han icke var synnerligen lycklig i sin granskning. Till att börja med vill jag erinra, att denna lag är helt enkelt en kopia af patentförordningen, blott att man ändrat bestämmelserna så, att de skola vara tillämpliga för detta fall. Men han anmärkte, att jag hade talat om prydnadsmonster och modeller; man kunde icke veta, att lagen afsåge endast sådana. Jo, det anser jag att man kan veta, äfven då man fränser motiven för lagen. Jag undrar, hvad skilnad den ärade talaren gör emellan mönster och modell. Jag kan icke anuat förstå, än att mönster afser en förebild för sådant, som skall anbringas på ett föremåls yta, under det modell afser formen. Mönstret kan därför icke afse annat än prydnad. Nu är i första paragrafen just med anledning af en sådan anmärkning som den, hvilken af den ärade talaren framställes, den bestämmelsen intagen, att lagförslaget gäller mönster och modeller, som äro med afscende på ändamålet jemförliga med mönster. Dermed är ju allt tydligt. Men om lagutskottet icke ansett detta tydligt nog, hade ju lagutskottet kunnat adoptera ett nytt ord, t. ex. det af mig begagnade »prydnadsmonster»; då hade saken varit fullkomligt klar.

Vidare frågade den ärade talaren: »Hvad menas med att ett mönster är nytt? Det finnes ju mönster från tusen år tillbaka». Jo, det finnes en paragraf, som uttryckligen stadgar, hvad som förstås med nytt mönster. Det är tredje paragrafen. Det är en bestämmelse alldeles motsvarande den, som i patentlagen finnes om uppfinningar. Jag kan icke förstå, huru man kan tala om att det skulle vara svårare att afgöra, hvad som vore nytt i detta afseende än i afseende å uppfinningar. Det är väl ofantligt mycket lättare att bedöma, om t. ex. två ljusstakar äro med hvarandra lika, än att bedöma en invecklad kemisk procedur eller en sammansatt maskin.

Likasom för att amplifiera sin anmärkning sade talaren, att, om denna lag antoges, man med afseende på det område, som här är i fråga, komme i samma förhållande som beträffande patentväsendet, der man inregistrerade snart sagdt hvad som helst. Jag skulle vilja bedja den ärade talaren göra mig ett besök i patentverket eller ock taga kännedom om verkets berättelser, och han skulle då finna, att långt ifrån att hvad som helst registreras, det är en högst betydlig procent af patentansökningarna, som ärligen afslås på grund deraf, att de ifrågavarande uppfinningarna icke äro nya.

Vidare sade talaren, att 16 § i den föreslagna lagen innehölle högst betänkliga bestämmelser, i det att de drabbade icke blott tillverkaren, utan äfven handlande, som också kunde ädömas ansvar och till och med blifva af med hela sitt lager. Jag förmodar dock, att talaren ej förbisett, att 16 § uttryckligen innehåller, att ansvar icke skall drabba en tillverkare i annat fall, än att han begagnat mönster

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)*

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.*

(Forts.)

som han *vet* vara här i riket registrerad, och att paragrafen innehåller motsvarande bestämmelse i fråga om handlande. Det är sålunda blott i det fallet, att man *veterligen* öfverträder förordningen, som straff kan ädömas. Och detta läser väl icke vara så farligt.

Slutligen kom den ärade talaren med ett skäl, som vid första påseendet kan synas tilltalande. Han sade, att då det anförts beträffande checklagen, att man genom dess antagande skulle få en gemensam checklag för de tre nordiska länderna, så föreläge ej här samma förhållande, enär någon lag beträffande skydd för mönster och modeller icke finnes i de två andra länderna. Jag vet nu för det första ej, hvarför man alltid skall säga, att Sverige skall gå i de andra två ländernas kölvatten, och hvarför icke äfven Sverige någon gång skulle kunna gå i spetsen. Men jag skall äfven be att få angifva, hvarför det icke i Danmark ännu finnes någon lag om skydd för mönster och modeller. Danmark är ett af de få länder, som först nyligen börjat sysselsätta sig med den industriella eganderätten. I Danmark infördes först för några år sedan en egentlig patentlag, förut fans der icke någon sådan lag. Det är då lätt begripligt, hvarför man ännu icke i Danmark infört någon sådan lagstiftning som den nu ifrågasatta, särskildt som den danska industrien först under den senare tiden tagit någon egentlig utveckling. Hvad Norge beträffar, så tror jag ej, att man bör vara så förvånad öfver att Norge ännu icke har någon lagstiftning rörande skydd för mönster och modeller, ty den norska konstindustrien, med undantag möjligen af allmogeslöjden, befinner sig väl ännu på den ståndpunkt, att man ej af den kan vänta sig någon ifrigare fordran på mönsterskydd.

Men i hvad fall som helst, så förstår jag icke, hvarför, om saken i och för sig är riktig, vi icke skulle kunna gå i spetsen och ej alltid följa de andra efter. Jag vidhåller derfor mitt yrkande.

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag har icke begärt ordet för att utbyta åsichter om det lämpliga eller olämpliga i att antaga detta förslag till lag om skydd för mönster och modeller, utan det är af en annan anledning. Det förefaller mig nemligen, som om lagförslaget hade en annan sida, som vi böra ganska noga beakta, innan vi bifalla detsamma.

Såsom herrarne se, står det i 4 §: »Mönsterregistret föres för hela riket hos den myndighet i Stockholm, som Konungen bestämmer». Antagligen skulle detta uppdrag komma att lemnas åt patent- och registreringsverket såsom den mest lämpliga myndigheten i detta afseende. Men detta verk komme ej att åtaga sig uppdraget för intet. På samma gång vi bifölle förslaget, hade vi sålunda också bifallit upp rättandet af en ny afdelning af detta embetsverk. Men jag frågar då: Skola vi göra detta utan att det föreligger någon utredning härom? Då vi häromdagen förehade frågan om inrättande af ett straffregister, så talades det om att ett sådant skulle medföra betydliga kostnader, men då förelåg dock någon utredning, så att vi något så när kunde

se, hvart det skulle bära hän. Här föreligger emellertid icke någon som helst utredning i detta afseende. Gå vi till förslaget 21 §, så se herrarne, att derigenom skulle åt Kongl. Maj:t inrymmas rättighet att ordna saken såsom han behagade. Då kan det gå såsom jag antydde, att för lagens tillämpning komme att fordras en kostnad, som vi icke nu kunna beräkna. Och om det är meningen att lägga kostnaden på dem, som söka registrering och skydd för sina mönster och modeller — herrarne se, att sökanden skulle vid ansökningen bifoga en afgift af tio kronor — så bör det väl åtminstone vara utredt, att de sålunda erlagda afgifterna kunde antagas räcka till, så att staten icke behöfde betala något för ändamålet, utan lagen komme, så att säga, att bära sig sjelf. Och detta bör man så mycket hellre kunna fordra, som det, efter hvad en talare nämnde, blefve lyxartiklar, som detta skydd komme att afse. Är detta riktigt, bör det naturligtvis ej komma i fråga att därför beskatta allmänheten.

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)*

Denna ekonomiska sida synes mig så vigtig, att jag för min del icke kan vara med om att gifva Kongl. Maj:t rättighet att, Riksdagen ohörd, göra huru han behagar. Herrarne veta, att det för några år sedan framkom ett förslag om reglering af löner och pensioner åt tjänstemännen i postsparbanken, som också är en anstalt, som ordnats af Kongl. Maj:t. Men därför att tjänstemännen icke fingo så höga löner och pensioner, som de ville hafva, så förföll hela saken. Så kanske det också kunde gå en vacker dag med den nya afdelningen af patent- och registreringsverket, om den ej bure sig. Och hvad hade då Riksdagen att göra annat än att bevilja löner och pensioner?

Jag tror, att vi böra så noga som möjligt öfverväga detta förhållande och icke gifva Kongl. Maj:t en obegränsad rätt i detta fall. Då frågan nu fallit i Första Kammaren och det således nu icke kan blifva någonting af, så vill jag åtminstone för min del hafva uttalat, att, om Kongl. Maj:t skulle finna lämpligt att ännu en gång framlägga förslaget, dervid också bör förebringas utredning om denna ekonomiska del af saken, så att Riksdagen kunde se, hvart det bär hän, och det ej öfverlemnades åt Kongl. Maj:t att handla såsom han funne för godt.

Detta gör, att jag ej vill bifalla den kongl. propositionen, och tror, att det vore klokt, om kammaren nu afslog lagförslaget och bifölle utskottets hemställan. Att gifva på hand att man skulle taga lagen, utan att den ekonomiska frågan vore utredd, tror jag icke skulle vara välbetänkt. Af dessa skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Nilsson* i Skärhus instämde häruti.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet *Annerstedt*: Herr talman, mine herrar! Den trygghet i ekonomiskt afseende, som herr vice talmannen begärde, finnes redan i lagförslaget tillgodosedd.

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)*

I 5 § 3 mom. är intagen den bestämmelsen, som han sjelf också angaf, att »sökanden åligge att såsom afgift bifoga tio kronor».

Detta lagförslag, likasom inregistreringen af bolag, inregistreringen af patent, inregistreringen af varumärken, uttalar den grundsats, att sökandena skola genom de af dem erlagda afgifterna bekosta det embetsverk, som sköter inregistreringen. Och Riksdagen har också bemyndigat Kongl. Maj:t att använda inflytande afgifter till detta verks uppehållande.

Nu är det uppenbart, att derest mot förmodan en afgift af tio kronor skulle visa sig otillräcklig för bestridande af de ökade utgifter, som komma att krävas genom den föreslagna nya registreringen, så kunde följden deraf icke blifva annan, än att Kongl. Maj:t finge gå in till Riksdagen med begäran, att Riksdagen ville besluta en ny lydelse af lagens 5 § 3 mom., så att afgiften höjdes med det antal kronor, som behöfdes för verkets bestånd.

Då Riksdagen funnit skäligt antaga bolagslagarne, hvilka i afseende på aktiebolags registrering äro fullhomligt analoga med förevarande förslag, så förefaller det mig, som om den farhåga, herr vice talmannen uttalade, vore alldeles grundlös. Riksdagen gifver genom sitt beslut att godkänna lagförslaget icke åt Kongl. Maj:t någon annan eller vidsträcktare myndighet, än Riksdagen funnit lämpligt, att Kongl. Maj:t bör ega i afseende å de öfriga rättsförhållanden, om hvilka registrering är stadgad.

Hvad beträffar anmärkningen mot 21 §, så är denna paragraf alldeles lika som motsvarande paragraf i patentlylagen, och jag hemställer till herrarne, om icke »närmare föreskrifter angående beskaffenheten af de handlingar, som vid ansökan om mönsters registrering skola inlemnas angående mönsterregistret — det vill säga formulär till mönsterregistret — samt angående de i denna lag omnämnda kungörelser» — om icke alla dessa omständigheter äro sådana, att deras plats icke lämpligen är i civillag, utan bör förbehållas åt de administrativa tillägsbestämmelserna.

Herr greve Hamilton: Herr talman, mine herrar! Jag ber om ursäkt för att jag ännu en gång begärt ordet.

Till hvad herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet yttrade vill jag foga, att den ekonomiska utredning, som för närvarande kan åstadkommas, i sjelfva verket är lemnad i statsverkspropositionen, der vid frågan om anslaget till patent- och registreringsverket just redogjorts för dessa förhållanden, och der Kongl. Maj:t begärt Riksdagens tillstånd att få disponera inflytande afgifter för registrering af mönster och modeller till bestridande af de utgifter, som af registreringen nödvändiggöras.

Att Riksdagen skulle på något sätt kunna anse det betänkligt att i denna sak förfara på samma sätt, som Riksdagen förut förfarit i fråga om såväl patent- och varumärkes- som bolagslagarne, kan jag ej förstå. Då mötte ej någon betänklighet att handla på detta sätt, icke ens vid

antagandet af patentlagen, ehuru man då trodde, att staten i början möjligen skulle nödgas förskjuta någon del af kostnaderna. Nu har erfarenheten visat, att patentverket icke kostat staten ett enda öre, utan detta verk har hela tiden uppehållits uteslutande af de afgifter, som influtit, och oaktadt den hastiga och stora utveckling, som egt rum i detta verk, har man nu derstädes besparade medel — jag minnes ej precis beloppet, men det uppgår, tror jag, till öfver 150,000 kronor. Detta gör ju, att, derest mot förmodan den föreslagna afgiften för registrering af mönster och modeller skulle vara för lågt beräknad, staten ändock ej skulle behöfva tillskjuta ett enda öre under den tid, som förflöte, tills afgiften hunne stegras, eftersom det från föregående år finnes så mycket i reserv af patent- och registreringsmedlen.

För öfrigt vill jag nämna, att då det här gäller endast metall-industrien, så spelar den kostnad, som i detta afseende kan ifrågakomma, icke någon betydande roll.

Det är icke möjligt att på förhand beräkna, huru många ansökningar om registrering af mönster och modeller, som kunna komma in, men för min del är jag öfvertygad derom, att det enda, som i början kommer att erfordras inom verket, är anskaffande för en mycket billig penning af en eller, om ansökningarna skulle blifva många, två så kallade experter med afseende på mönster och modeller. Och dessa tror jag ej behöfva, innan mönsterväsendet tagit större fart, aflönas högre än biträdande ingenjörer inom verket, hvilka hafva 1,500 kronor om året. För öfrigt finnes allting, registrator, föredragande, lokal. Det behöfves sålunda därför icke någon särskild kostnad.

Af dessa skäl tror jag, att de farhågor, som herr vice talmannen uttalade, äro obefogade.

Herr Folke Andersson: Då jag deltagit i behandlingen af denna fråga inom utskottet, ber jag att nu få säga några ord derom.

Utskottet har i princip godkänt förslaget och trott, att man kanske framdeles skulle kunna antaga det. Men för närvarande har utskottet, efter de upplysningar, dess medlemmar förskaffat sig, trott, att förslaget icke skulle lända till nytta för den mindre industrien, utan endast för den större. Den diskussion, som förts här i dag, har också styrkt mig i den öfvertygelsen, att detta förslag ännu icke är moget och att det ej skulle vara lyckligt, om det nu blefve antaget. Jag tror verkligen, att det behöfver hvila någon tid, ty såsom vi hört, hafva här uttalats mycket olika åsichter om förslagets antaglighet. Och jag tror, att det bör hvila ännu någon tid, för att man må få pröfva det vidare. Sverige är ju en liten stat i jemförelse med utlandet, och vi skulle således då komma att intaga en sämre ställning, än hvad vi gjorde, om vi antogte lagutskottets förslag. Detta har varit orsaken, hvarför jag icke kunnat tillstyrka Kongl. Maj:ts proposition, och jag skall därför be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)*

Angående
förslag till
lag om skydd
för vissa
mönster och
modeller.
(Forts.)

Herr O. Olsson i Stockholm: Jag har begärt ordet för att nedlägga en protest mot hvad som yttrades af en talare på vexiöbanken. Han förklarade sig anse, att de mindre industriidkarne icke äro för detta skydd. Jag betviflar riktigheten af detta påstående. Jag har tillhört Stockholms handtverksförening sedan år 1862. I denna förening samlas de mindre industriidkarne, och jag har der aldrig hört några uttalanden, gående i den riktning, som talaren på vexiöbanken antyde, men väl uttalanden i motsatt riktning. Jag har velat säga detta som en protest mot nämnde talares yttrande.

Jag ber, medan jag har ordet, få tillägga, att det synes mig vara mera hedrande för vårt land att framkomma med ett sådant skydd för modeller före Norge och Danmark än att komma efter dem.

Jag skall be att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen gifvit propositioner å hvardera af de båda yrkanden, som derunder förekommit, afslög kammaren utskottets hemställan och biföll Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

§ 9.

Föredrogs vidare lagutskottets memorial n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med föranledande af lagutskottets hemställan i dess utlåtande n:o 24 i anledning af väckt motion angående ändrade grunder för den kommunala beskattningen.

I utlåtande n:o 24, i anledning af en utaf herr *Ljungman* inom Andra Kammaren väckt motion angående ändrade grunder för den kommunala beskattningen, hemställde lagutskottet, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid behandlingen af berörda utlåtande hade kamrarne stannat i beslut, som, om också i sak öfverensstämmande, dock voro till formen något olika. Första Kammaren hade sålunda beslutat att med afslag å utskottets hemställan biträda ett under diskussionen inom kammaren framställt yrkande, att Riksdagen *ville besluta att i skrifvelse till Konungen anhålla*, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru vida ej den kommunala beskattningen *må kunna* byggas på annan grund än den allmänna bevillningen och, derest detta finnes möjligt, för Riksdagen framlägga förslag till *särskild* kommunal skattelag.

Andra Kammaren, som jemväl afslagit utskottets hemställan, hade beslutit i öfverensstämmelse med ett under der förda förhandlingar gjordt yrkande, att Riksdagen *måtte i skrifvelse* anhålla, att Kongl. Maj:t *ville låta utreda*, huru vida ej den kommunala beskattningen *kunde* byggas på annan grund än den allmänna bevillningen och, derest detta finnes möjligt, för Riksdagen framlägga förslag till *sådan* kommunalskattelag.

I ändamål af sammanjemkning af de olika besluten hemställde nu utskottet:

att Andra Kammaren ville, med frånträdande af sitt förut fattade beslut, biträda det beslut, som Första Kammaren i frågan fattat.

Ordet begärdes af

Herr P. G. Petersson i Brystorp som yttrade: Då jag varit med om det beslut, som utskottet fattat, då motionen der förevar till behandling, skall jag nu be att få vidhålla detta beslut. Vid den tid, då frågan behandlades i Andra Kammaren och blef återremitterad till lagutskottet, var jag deremot icke närvarande, utan åtnjöt permission från riksdagsgöromålen. Jag skall emellertid nu taga mig friheten yrka afslag å utskottets förevarande hemställan.

Motionären har anfört i sin motivering: »Genom erhållandet af en särskild, af konungen och Riksdagen gemensamt stiftad, fullständig kommunalskattelag skulle man dessutom vinna större säkerhet icke blott för mera lämplighet och rättvisa, utan äfven för en tillräckligare fasthet.» Huru och på hvad sätt vi skola komma i denna ställning, derom har motionären icke gifvit några upplysningar.

Vidare hemställer motionären i sin kläm, »att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till Riksdagens antagande framlägga ett förslag till en särskild, på förordningen om allmänna bevillningen icke hvilande kommunalskattelag.» Icke heller här gifver motionen någon handledning, huru och på hvad sätt det skulle gå.

Men visserligen har i motiveringen hänvisats till kommunalskattelagarna i England och Preussen, och beträffande dessa säger motionären bland annat: »I England har den kommunala beskattningen sedan gammalt och i Preussen sedan 1893 grundats på egna, från de direkta statsskatterna skilda skatter, och lider det intet tvifvel, att allt fler stater komma att reformera sitt kommunala skatteväsende i den af England och Preussen angifna riktningen.» Jag kan icke fatta annat, än att motionären häntyder på de kommunala skattelagar, som finnas i England och Preussen, och jag skall därför be att få angifva något ur den engelska kommunalskattelagen, som finnes här antecknad i bevillningskomiténs betänkande från december 1895 på sid. 8, der det heter: »Vidare har äfven den i England utgående skatten på bebodda hus delvis karakteren af fastighetsskatt; och slutligen bör i fråga om de engelska fastigheternas beskattning ihågkommas, att den del af de engelska kommunernas ganska ansevärliga inkomstbehof, som täckes genom egentlig beskattning (ungefär hälften af hela inkomsten), i sin helhet uttages genom direkt beskattning af fastigheterna inom de respektive kommunerna, under det att det rörliga kapitalet och dess afkastning likasom andra inkomster åtnjuta frihet från den kommunala beskattningen.» Detta häntyder derpå, att det i England endast är fastigheterna, som deltaga i den kommunala beskattningen, och jag

vill hemställa till alla fastighetsegare här i kammaren, om de skulle vara sinnade att antaga en sådan lag. Ja, jag går så långt, att jag vill hemställa till alla kammarens ledamöter, som *icke* äro fastighetssegare, om de verkligen hafva mod nog att vara med om att stifta en sådan lag.

Men lika fullt blef frågan, när den förelåg till behandling i Andra Kammaren, återremitterad till utskottet i syfte att få fram ett skrifvelse-förslag till Kongl. Maj:t med anhållan, att vår kommunala beskattning skulle ordnas på samma sätt eller i samma riktning, som i den engelska lagen föreskrifves.

Motionären har vidare äfven anført den preussiska kommunal-skattelagen, och deri har äfven herr Ohlsson instämt. Jag tror dock icke, att den preussiska kommunal-skattelagen är tillämplig på våra skatteförhållanden. Det står här, »att i Preussen staten genom den år 1893 vidtagna skattereformen afstått från grundskatt och byggnadsskatt. Men härvid bör märkas, dels att dessa skattearter i allt fall fortfarande komma att drabba fastigheterna, då desamma endast, med anledning af det trängande behovet af en reform i kommunalbeskattningen, öfverlåtits åt kommunerna, dels ock att i sammanhang härmed införts en särskild förmögenhetsskatt, hvilken naturligtvis, vid sidan af inkomstskatten, drabbar, förutom det rörliga kapitalet, jemväl den fasta egendomen. Om en sådan lag här skulle antagas, så blefve ju förhållandet det, att, under det man sluppit grundskatten till staten, ett liknande onus skulle återkomma i form af kommunal-skatt. Det står här uttryckligen om grundskatten och byggnadsskatten, att de ingå i den kommunala beskattningen. Men en sådan beskattning kan omöjlig vara lämplig efter våra skatteförhållanden, och det har äfven herr finansministern sjelf gifvit till känna i den kongl. proposition angående ny bevillningsförordning, som här afgifvits.

Reservanten herr Ohlsson har gjort den hugnande framställningen, att »i Preussen har kommunalbeskattningen genom kommunal-skattelag af den 14 juli 1893 blifvit särskildt för sig ordnad, i sammanhang hvarmed gränserna för de olika skatteslag, som å ena sidan helt eller företrädesvis förbehållits staten, å den andra kommunerna, blifvit närmare uppdragna och bestämda.» Jag kan icke förstå, hvad staten skulle kunna afstå för inkomster till kommunerna, då statsinkomsterna, såsom vi sett, åtgå för hvarje år. Visserligen blef 1888 tillsatt en komité, som skulle göra framställning angående disponerandet af öfverskottsmedlen, men dess verksamhet måste afslutas långt före detta, och vi hafva icke hört, att det finnes någonting, om hvars disponerande man nu skulle besluta.

Nu har reservanten anført: »Rätten att påläggas särskilda skatter å jordegendom, byggnader och industriella anläggningar, eller den s. k. realbeskattningen har deremot förbehållits åt kommunerna, hvilka jemväl i öfrigt fått vidsträckt befogenhet att införa ändamålsenliga indirekta skatter.» Huru och på hvad sätt detta skulle tillgå, om kommunen sjelf skulle få bestämma om den kommunala beskattningen efter

den kommunala rösträttsskalan, kunna vi lätt förstå. Vi veta, att det i Sverige finnes 54 kommuner, der en enda person ensam kan afgöra de kommunala angelägenheterna. Denne person skulle alltså i dessa fall ega rätt att beskatta de öfriga, men sjelf kunna till väsentlig del undandraga sig skatten. Innan man får en ändring i den kommunala rösträttsskalan, är det tydligtvis omöjligt att antaga detta förslag. Här finnas så många andra föremål, som hvila på vår bevillning, men intet enda af dem berör endast kommunalskatten.

Jag kan icke fatta någon annan anledning för denna motion och för reservationen, än att man vill få införd en särskild fastighetsskatt till kommunerna samt sedan låta öfriga beskattningsföremål betala, hvad som möjligen rester. Jag tror dock icke, att det är skäl att fordra, att fastigheterna skola betala någon särskild skatt till kommunerna, åtminstone icke förr, än grundskatterna hunnit afskrifvas. Om det då kan befinnas möjligt att ytterligare beskatta jordbrukarne och man tror, att de hafva en så faslig förtjenst, att det är skäl att ytterligare beskatta dem, så må man ju göra det, men för närvarande tror jag icke, att jordbrukarne dragit så stor fördel af grundskatternas afskrifning, ty jordbrukarne hafva fått mycket annat i stället.

På de nu af mig anförda skäl och då jag icke kan inse, att vare sig den preussiska eller den engelska kommunalskattelagen är för våra skatteförhållanden tillämplig, tager jag mig friheten yrka afslag icke endast på utskottets framställning, utan äfven på den i ämnet väckta motionen.

Vidare anförde:

Herr Ljungman: Jag skall endast i korthet påpeka, att den siste ärade talarens uppträdande står fullkomligt i strid med 60 § i riksdagsordningen, som stadgar att ingen må försöka att beslutet genom ny öfverläggning upprifva, äfvensom med 77 § derstädes hvilken lyder: »Riksdagsman, som varit frånvarande då något beslut fattats inom den kammare, han tillhör, skall ega att derefter till protokollet anmäla, det han ej i berörda beslut deltagit, men icke hafva magt att tala å deras beslut, som dervid närvarit.» Hela det anförande, som herr Petersson i Brystorp nyss hållit, står i uppenbar strid med denna sistnämnda grundlagsbestämmelse. Håc föreligger nemligen icke min motion till behandling, utan kammaren har endast att fatta beslut om ett sammanjemkningsförslag från lagutskottet. Detta förslag beror åter derpå, att, när beslut i denna fråga sist fattades, jag framstälde ett yrkande fullt öfverensstämmande med det, som gjordes i Första Kammaren, men att detta yrkande blef i Första Kammaren omedelbart före voteringen något förbättradt i språkligt hänseende, hvarigenom således en skenbar och formell olikhet mellan kamrarnes beslut uppstått. Under sådana förhållanden och då här i kammaren framhölls, att det af mig gjorda yrkandet var fullt öfverensstämmande med Första Kammarrens beslut i frågan, har lagutskottet helt riktigt hemställt, att Andra

Kammaren måtte biträda det af Första Kammaren fattade beslutet och derigenom vinna det syfte, som man trodde sig hafva ernått genom den votering, som vid frågans första behandling egde rum här i kammaren, hvarvid man med 151 röster mot 52 fattade det beslut, som refereras i lagutskottets memorial n:o 33.

Jag skall be att få yrka bifall till detta lagutskottets memorial.

Herr Ohlsson från Vexjö: Jag kan fatta, att en ledamot i denna kammare, som förut icke haft tillfälle att yttra sig i denna vigtiga angelägenhet, nu önskar att få till protokollet antecknad sin åsigt i frågan, men deremot kan jag alldeles icke fatta, huru man på de grunder, som åberopades af herr Petersson i Brystorp, kan framställa ett yrkande om ogillande af lagutskottets sammanjemkningsförslag. Ett sådant yrkande går i sjelfva verket ut på att, i strid med 60 § riksdagsordningen, söka upprifva ett af kammaren för några dagar sedan med stor majoritet fattadt beslut i sjelfva sakfrågan. För min del är jag viss om, att kammaren kommer att afvisa ett dylikt försök. Min politiska erfarenhet är visserligen icke lång, men ett aktningssbjudande förhållande har jag dock funnit i denna kammare, och det är, att det alltid står män icke blott bakom ordet, utan äfven bakom de slutna voteringssedlarne.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Brystorp: Då jag icke var närvarande vid frågans föregående behandling, visste jag icke, huru saken då afgjorts, utan trodde, att frågan då helt enkelt på vanligt sätt återremitterats. Då jag nu emellertid funnit, att så icke är förhållandet, utan att det här blott är fråga om ett sammanjemkningsförslag, skall jag afstå från mitt yrkande om afslag.

Herr A. Hedin: Jag skall endast be att få göra en enda kort anmärkning, och det är, att jag skulle visserligen, om än ej hågad för att vara ordryttare, kunna anse mig berättigad att till kammaren framställa den anhållan, att kammaren ville afslå utskottets nu föreliggande framställning, men deremot tviflar jag på, att det kan finnas många ledamöter här i kammaren, som skulle kunna hafva ens den befogenhet, som jag tillmäter mig sjelf, ty Andra Kammaren har vid flera tillfällen visat sig icke hafva någonting emot att ett utskott framlagt ett så kalladt sammanjemkningsförslag, bestående uti en hemställan, att endera kammaren skulle *frånträda* sitt förut fattade beslut, när detta verkligen varit ett frånträdande i sak och i en mycket vigtig sak. Här är icke ett frånträdande af någonting annat än formen, ja, jag kan icke ens säga, att det är ett frånträdande af formen, utan blott ett frånträdande af det allra yttersta af formen, det är en ren redaktionsändring och icke något annat, och om vid något tillfälle det skall kunna anses tillåtligt att göra, hvad utskottet här kallar »frånträda» sitt förut fattade beslut, så skall det vara vid ett sådant tillfälle som detta.

Härmed var öfverlägningen i detta ämne slutad. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 10.

Till behandling förekom härefter Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 8, angående handeln med vin och maltdrycker.

*Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.*

Med föranledande af en inom Andra Kammaren af herr P. Waldenström jemte ett större antal ledamöter af kammaren i ämnet väckt motion, n:o 143, hemställde utskottet i *punkten 1*:

att kammaren för sin del må besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t efter sakkunnig utredning bestämma en gräns mellan svagdricka och starkare malt-drycker samt dervid, om det praktiskt låter sig göra, lägga alkoholhalten till grund för en sådan bestämmelse.

Efter uppläsandet häraf anförde:

Herr Grefve Hamilton: Herr grefve och talman, mine herrar! Då ingen annan begärt ordet för att yrka afslag å utskottets hemställan, skall jag tillåta mig göra det, och jag gör detta oaktadt jag till fullo uppskattar syftet med det framställda förslaget. Jag gör det af dubbel anledning. För det första därför att förslaget — om det verkligen kunde realiseras — dock, enligt min tanke, icke komme att blifva någonting annat än ett nytt palliativ till de många andra, som man redan infört på ett område, der, enligt mitt förmenande, förhållandena äro fullt mogna för en fullständigare utredning och en långt mer genomgripande reform. Jag yrkar för det andra afslag på den grund, att förslaget enligt min tanke icke kan i praktiken realiseras utan att i långt högre grad befrämja laglöshet än nykterhet.

Med afseende på hvad jag först yttrade derom, att detta förslag, derest det kunde realiseras, icke skulle blifva något annat än ett nytt palliativ på ett område, der man nu borde kunna gripa sig an med en grundlig reform, eller, med andra ord sagdt, att härigenom endast skulle sättas en ny lapp på ett gammalt kläde, som icke längre håller, tillåter jag mig erinra derom, att förordningen rörande vin och malt-drycker ursprungligen egentligen afsåg att bestämma villkoren för bedrivande af utskänkning af dylika drycker, men att, på grund af det ofog, hvartill ölmissbruket föranledde, man så småningom infört i denna författning den ena bestämmelsen efter den andra, hvilka för författningens ursprungliga syfte varit främmande, och detta allt jemt utan att man tänkt vare sig på att vidmagthålla nödig öfverensstämmelse mellan författningens olika delar eller på någon ändring i sjelfva den *grund*, hvarpå lagstiftningen rörande hela vårt näringsväsen hvilar, nemligen 1864 års näringsfrihetsförordning, der fort-

Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.
(Forts.)

farande denna näring icke finnes upptagen bland dem, för hvilka särskilda undantagsbestämmelser äro gällande. På detta sätt har man riksdag efter riksdag föreslagit och beslutit ändringar i än den ena, än den andra paragrafen i maltdrycksförordningen, och ofta har man föreslagit en ny reform, innan man ännu från Kongl. Maj:t fått svar på den begäran om reform, som man året förut framställt. Ja, såsom kammaren vet, är detta händelsen just nu. I följd begärde Riksdagen bestämmelser till förekommande af missbruk genom kringföring af maltdrycker och äfven rörande ett annat ämne, nemligen i fråga om tillverkares försäljningsrätt. Dessa Riksdagens skrivelser ha ännu icke ledt till något resultat; de ligga fortfarande hos Kongl. Maj:t. Detta oaktadt är man genast färdig med att yrka på att få ytterligare en ny lapp på det gamla klädet. På detta sätt är det som vi fått en författning, som hvarken kan af allmänheten efterleivas eller af domstolarne tillämpas. Jag tror icke, att detta mitt yttrande är för skarpt, ty hvar och en, som genomgått de mycket talrika rättsfall, som finnas på detta område, skall lätt se, att, på grund deraf att man, på det sätt jag nyss antydde, lappat än på den ena än på den andra paragrafen, personer blifvit vid mångfaldiga tillfällen bötfälda för öfverträdelse af 1885 års förordning, oaktadt de icke afsett att öfverträdas densamma och oaktadt de haft kännedom om författningens bestämmelser, men i följd deraf att de icke kunnat tolka dem. Och likaledes har det funnits många tillfällen, då i fråga om ett öfverträdande af lagen sakförhållandena varit fullkomligt klara och obestridda, men likväl i alla instanserna fäls fullständigt skiljaktiga domar, i det enighet icke kunnat uppnås om hvilken paragraf som skolat tillämpas. Så oklara och otydliga har man lyckats göra författningens bestämmelser.

Jag skall icke trötta kammaren med att här redogöra för en mängd rättsfall, hvilka mycket lätt skulle kunna framdragas. Jag skall endast redogöra för *ett* sådant, hvilket nog för herrar jurister är väl bekant, och som finnes refererat i Holms nya juridiska arkiv för år 1896. Det var fråga om en person här i Stockholm, anställd vid ett ölbryggeri. Denne hade under många år på lediga stunder bidragit till sitt uppehälle på så sätt, att han skaffat sig en båt, hvarmed han brukade ro till ett skeppsvarf och från denna båt försälja öl till de vid varfvet anställde arbetarne. För detta sitt tillvägagående blef han slutligen åtalad inför häradsrätten, och denna dömde honom till rätt dryga böter, såsom den der gjort sig skyldig till oloflig utskänkning af maltdrycker. Han klagar hos hofrätten, och denna fann, att han visserligen icke gjort sig skyldig till oloflig utskänkning, men att han brutit mot »tio-litersförordningen», emedan han utan tillstånd sålt mindre än tio liter till hvarje person. Högsta domstolen åter fann, att han icke gjort sig skyldig till någon förseelse alls, ty kringförande af maltdrycker till försäljning är icke förbjudet, och därför fordras icke ens någon anmälan.

Men om, å ena sidan 1885 års maltdrycksförordning till följd af detta ständiga partiella lappande kommit i ett sådant tillstånd att, såsom jag nyss sade, hvarken allmänheten kan efterleva den eller domstolarne tillämpa densamma, häntyda å andra sidan dessa ständiga reformkraf och ändringar alldeles uppenbart derpå, att det icke är bra såsom det är, och att någonting måste göras. Om *hvad* som skall göras, derom kan man ju tvista, men *en* sak borde man kunna vara enig om — jag åsyftar en reform, som enligt min tanke vore mycket viktigare och af mycket större betydelse än mångt och mycket annat, som från nykterhetsvänligt håll brukar föreslås — nemligen derom, att, sedan Riksdagens sista skrifvelse år 1896 till Kongl. Maj:t med begäran om bestämmelser i fråga om kringförande af maltdrycker med mera ledt till resultat, hvilket väl inom kort kommer att ske, och derigenom nödiga restriktiva åtgärder vidtagits mot dessa mycket betänkliga, simmande eller på hjuldon framförda ölkrogar, man borde anhålla hos Kongl. Maj:t om en revision af 1885 års förordning, så att den blefve för allmänheten begriplig och möjlig att tillämpa, dervid begynnande med att först och främst ändra 1864 års näringsfrihetsförordning.

För min del vore jag dervid gerna med om en ännu mera långtgående åtgärd, så att frågan i hela sin omfattning komme i betraktande. Jag vet visserligen, att, så fort man talar om specialförslag, meningarna genast bli delade, isynnerhet innan en verklig utredning i sak egt rum. På detta område föreligga dock förslag, som åtminstone förtjena att tagas i betraktande. Jag erinrar om den af en framstående nykterhetsvän, generaldirektören Wieselgren, i fjol framkastade tanken att man skulle i städerna tillämpa det så kallade bolagssystemet. Huruvida detta under nuvarande förhållanden skulle omfattas med sympatier inom denna kammare, det lemnar jag derhän. Saken förtjenar i alla händelser att noggrant öfvervägas. Vidare vill jag erinra om en vid denna riksdag väckt motion, för hvilken äfven utskottet uttryckt sina sympatier, nemligen det af herr Lehman i Första Kammaren framlagda förslaget, att man skulle för städerna tillämpa hvad han kallat ett licenssystem, hvilket jag för min del tror skulle vara, åtminstone såsom en öfvergångsform, någonting värdt att tänka på.

Men hvilken väg, man än vill gå, tror jag man kunde vara ense derom, att tiden nu verkligen är mogen för, att nykterhetsvännerna, hvilka väl äro de, som skola föra saken an, i stället för att sträfvå till genomförande af dessa ständiga småreformer än här och än der, söka få till stånd en fullständig revision af hela lagstiftningen.

Jag yttrade i början af mitt anförande, att jag yrkade afslag på utskottets hemställan äfven på den grund, att jag ansåg, att förslaget under nuvarande förhållanden, det vill säga, utan samband med införandet af maltdrycksbeskattning, icke skulle gagna nykterheten, utan snarare laglösheten. Jag vidhåller detta mitt påstående. Jag skall visserligen icke disputerå med de ärade motionärerna och med utskottets ärade ledamöter om den så mycket omtalade »efterjäsningen», eller

*Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.*
(Forts.)

*Angående
handeln med
vin och
matdrycker.*
(Forts.)

huruvida man verkligen kan förhindra att i en maltdryck alkoholhalten mot tillverkarens vilja efteråt stegras. Jag skall mycket gerna antaga, att en tillverkare kan skydda både sig och allmänheten mot en dylik efterjäsning och att han sålunda kan garantera både mellanhänderna och konsumenterna, att det svagdricka han släpper i marknaden icke innehåller mer alkohol än den lagstadgade procenten. Jag skall mycket gerna antaga detta, ehuru jag måste erkänna, att den bevisning, som utskottet presterat, knappast kan anses bindande. Men deremot är det mig alldeles omöjligt att förstå den optimism, hvarmed utskottet behandlat frågan, huruvida ett inskränkande at ölhandeln, på sätt utskottet föreslagit, och ett samtidigt frigifvande af ett till t. ex. 2 procent alkoholhalt bundet svagdricka icke skulle kunna gifva upphof till en massa missbruk, samt i sjelfva verket öppna dörren för långt svårare ofog än hvad nu är möjligt. Utskottets betänkande har också på mig gjort det intryck, att utskottet i sjelfva verket här nog känt, att dess position är något svag.

Utskottet talar om saken, som om både allmänheten och tillverkarna skulle öfver det ifrågasatta lagbudet blifva så tillfredsställda, att det ej skulle behövas annat än att i lagen sätta, att svagdricka icke får innehålla mera än 2 procent, för att alla menniskor med största nöje skola rätta sig efter det. Men så är väl icke förhållandet.

I fjol sökte utskottet ett bevis och ett stöd för att man icke skulle behöfva någon särskild kontroll i den omständigheten, att någon särskild kontroll ej erfordras för att vaka öfver att i handeln ej föres bränvin med lägre alkoholhalt än 40 procent. Deremot anmärkte Första Kammarens tillfälliga utskott, att detta icke var en riktig analogi, ty staten känner icke något annat bränvin än sådant af minst 40 procent. Och jag undrar, om utskottet kunde vidhålla denna jmförelse, i fall det vore fråga om att frigöra tillverkningen och försäljningen af bränvin af lägre alkoholhalt än 40 procent. I år har också utskottet icke upprepat detta bevis, men utskottet tror sig hafva funnit ett annat, nemligen analogien med försäljning af margarin, i det utskottet framhåller, att det icke behöfves någon särskild kontroll i fråga om efterlevande af förbudet, att margarin icke får säljas som natursmör. Huru kan man jmföra två sådana saker? Om en person begär natursmör och får margarin, så har han ju, så vidt margarinet är gjordt af goda och helsosamma ingredienser, i sjelfva verket icke lidit annan skada, än att han fått en annan vara än han begärt; och det är mot detta, som lagen skall skydda honom. Det är endast den, som icke går in på att äta margarin, som här kan klaga öfver något. Jag undrar, om det förhåller sig på samma sätt, om man fått ett något för starkt svagdricka. Jag kan mycket väl tänka mig, att om jag går in i en bod och begär prima herrgårdssmör och i stället får margarin, jag blir förargad och anmäler saken hos länsman. Men köper jag svagdricka och börjar misstänka, att det håller något mer än 2 procent alkohol, icke springer jag till länsman för det. Jag kan icke förstå, huru utskottet kunnat göra en sådan jmförelse. De båda

sakerna äro icke alls jemförbara. Här är fråga om att hejda missbruket af en vara, efter hvilken begäret är så starkt, att man funnit sig icke kunna bekämpa detsamma enbart med öfvertygelsens vapen, utan måste tillgripa äfven lagstifningens, och då tror man sig likväl på rak arm kunna skaffa folket en billig, ej rusgifvande läskedryck endast genom att i lagen insätta en bestämmelse om huru många procent alkohol som skola få finnas i det svagdricka, som man fritt får sälja, utan att på något sätt taga i öfvervägande, huru denna bestämmelses efterlefnad skall kunna öfvervakas!

*Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

Jag kan icke föreställa mig annat, än att de ölförsäljningsställen, som i följd af utskottets förslag skola uppkomma i orterna, naturligtvis och med fullt skäl komma att blifva föremål för nykterhetsvännernas alldeles särskilda omtanke; det är nog deras mening. Många sådana ställen komma nog då att blifva förbjudna på grund af der uppstående oordningar. De blifva nemligen tydligen blott ett slags krogar och ingalunda bättre krogar. Men i den mån dessa ölkrogar bli sällsynta, blir ock frestelsen både för tillverkaren, försäljaren och konsumenten, så vidt han icke är nykterhetsvän, ofantlig stor att genom det frigifna svagdrickat skaffa sig en rusdryck bakom lagens rygg. Och deröfver kunna faktiskt åklagarne icke vaka. Jag antager, att utskottet icke tänkt, att hvarje länsman skall vara försedd med komparator och sitta och undersöka svagdricka. Jag föreställer mig, att utskottet icke menat det, då det ju erfordras en kemist och till och med en van kemist för att sköta en dylik apparat, så att den ej exploderar. Det skulle väl, förmodar jag, gå till på samma sätt som vid margarinförsäljningen, att åklagaren finge taga prof af den misstänkta varan och skicka det till någon kemisk station, der en af allmänna medel bekostad undersökning, finge verkställas. Utan tvifvel komme ock en och annan länsman att flitigt taga dylika prof. Men de allra flesta länsmän skulle säkerligen icke finna sig hafva tid att drifva någon ifrigare jagt efter den öferskjutande alkoholhalten i svagdrickat.

I hvilken rigtning allmänhetens smak går, är väl bekant. Jag vill blott erinra om ett förhållande, som nykterhetsvännerna böra väl beakta. Svenska nykterhetssällskapet lät i slutet af 1895 och början af 1896 verkställa en undersökning af mera än 38 af våra vanliga svagdrickssorter; och af dessa var det endast 7, som hade en alkoholhalt lägre än 3 procent, de flesta hade närmare 4 än 3, och några hade högre än 4 procent. Det visar ju, i hvilken rigtning allmänhetens smak går. De som äro — i brist på annat måste jag använda ett uttryck, hvilket jag icke tycker om — så kallade helyktra, de skulle visserligen icke bry sig om, att svagdrickat blefve något svagare, men den stora allmänheten skulle icke tycka om det, och när man då icke kunde få något öl, så komme nog en och annan att fundera öfver, hur man skulle kunna få in något mer sprit i det allt för svaga svagdrickat. Och det blefve väl ej så svårt.

Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.
(Forts.)

Oaktadt jag lifligt sympatiserar med motionärernas syfte, kan jag således icke förstå nyttan af deras förslag. Nu kan man visserligen säga, att det i sak ej gör något om Andra Kammaren bifaller förslaget, ty Första Kammaren kommer otvivelaktigt att förkasta det. Detta är nog sant, men jag tycker, att det just därför vore skada, om Andra Kammaren skulle fixera sin nykterhetssträfvän på en så steril punkt. I fjol antog visserligen Andra Kammaren ett dylikt förslag; men det var vid ett tillfälle, då närmare 100 af kammarens ledamöter voro borta. Det betydde således icke så mycket. Skulle åter kammaren nu ännu en gång bifalla förslaget, då har Andra Kammaren bestämt uttalat sig för denna reforms genomförande utan samband med malt-drycksbeskattning och tillika uttalat, att detta skulle vara rätta vägen för frågans lösning.

Den ståndpunkt, utskottet vill att kammaren i denna fråga skall intaga är för öfrigt betecknande nog. »Om det är praktiskt,» säger utskottet, skall Kongl. Maj:t sätta in i lagen, att svagdricka icke får innehålla mer än 2 procent; om detta åter icke är praktiskt, får Kongl. Maj:t hitta på något annat att sätta dit. Det är hvad utskottet vill. Men enligt mitt förmenande vore det stor skada om Andra Kammaren för sin del fastslog en sådan ståndpunkt. Ty jag tror, såsom jag redan antydt, ej det skulle vara omöjligt att på detta område finna en lösning, hvarom alla skulle kunna enas, och som skulle lemna ett för fosterlandet och nykterhets-saken fruktbringande och gagnande resultat.

På detta skäl yrkar jag afslag på så väl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Häruti instämde herrar *Jönsson* i Gammalstorp, *Lovén*, *Branting* och *Åkerlund*.

Herr Waldenström yttrade: Herr talman, mine herrar! Jag skall först be att få påpeka, att den föregående ärade talaren icke precis riktigt har läst, hvad utskottets tillstyrkande i denna punkt innehåller. Der talas hvarken om två procent eller någon annan procent, utan der yrkas endast att *en gräns* måtte uppdragas mellan svagdricka och starkare maltdrycker och att Kongl. Maj:t efter sakkunnig utredning måtte bestämma en sådan gräns samt dervid, *om det praktiskt låter sig göra*, lägga alkoholhalten till grund för en dylik bestämmelse. Herrarne torde finna, att med denna anmärkning förfaller en icke obetydlig del af hvad greve Hamilton behagade yttra.

För det andra skall jag be att få påpeka, huru denna fråga från början uppkommit. Då man såg huru ölfylleriet allt mer och mer tilltog, yrkade man på inskränkning uti rättigheten att handla med maltdrycker, men detta mötte alltid motstånd på den grund, att äfven svagdrickat skulle träffas af en sådan inskränkning. Följden blef naturligtvis, att man då begärde, att en gräns skulle uppdragas mellan svagdrickat och de starkare maltdryckerna. Ty säkert är, att kan man

icke få en sådan gräns, så kan man icke heller på ett tillfredsställande sätt ordna handeln med maltdrycker, för så vidt man vill ett sådant ordnande.

Af en talare i Första Kammaren anmärktes i föl, att, då han frågat en arbetare, huruvida han hellre önskade, att svagdrickat skulle följa med ölet och blifva bundet än ölet med svagdrickat och blifva fritt, han fått till svar: »då må hellre ölet följa med svagdrickat än svagdrickat med ölet». Och deri hade han nog rätt.

Skall således en laglig inskränkning i ölhandeln åstadkommas, så måste den vara baserad på grundvalen af en skilnad mellan svagdricka och starkare maltdrycker; ty lika visst som man vill, att det skall blifva en inskränkning i ölförbrukningen, lika mycket förvissad är jag derom, att svenska folket aldrig kommer att vara med om att sätta svagdrickat under samma inskränkning som ölet.

Grefve Hamilton sade, att hvad utskottet yrkat endast vore ett palliativ, en lapp på ett gammalt kläde, som icke höll, och att man borde söka få till stånd en fullständig revision af 1885 års förordning.

Ja, det är nu så, att när man yrkar på en förändring till det bättre i en paragraf, så säga några, att man skall taga hela förordningen; ty hela förordningen behöfver omarbetas. Men kommer man och begär omarbetning af hela förordningen, så svaras det: »hvarför skall man vara så vidtomfattande? hvarför icke nöja sig med en eller annan paragraf, som befinnes vara i behof af förbättring till nykterhetens fromma?» Detta är för resten ett vanligt argument icke endast med afseende å den lagstiftning, som här är i fråga, utan äfven när det gäller lagstiftning på andra områden.

Grefve Hamilton sade, att han för öfrigt var emot vårt förslag, emedan det icke kunde realiseras utan att befordra laglöshet mera än nykterhet, och detta ända till dess man kunde få en maltdrycksbeskattning till stånd; ty då menade han väl, att det kunde gå för sig att åstadkomma en skilnad.

För min del tror jag, att de skäl, som utskottet anført och som grefve Hamilton visserligen icke försökt att vederlägga, tala tillräckligt för att genom förslaget lagöfverträdelse icke skulle uppmuntras, men väl en förändring till det bättre åstadkommas.

Grefve Hamilton anförde vidare, att tvenne skrivelser afgingo i föl till Kongl. Maj:t rörande denna fråga, och att man därför borde vänta på svar från Kongl. Maj:t, innan man å nyo besvarade honom med en ny. Jag vill emellertid påpeka, att den fråga, som nu föreligger, är mycket äldre än den, hvarom förlidet års Riksdag skref. Den är alltså icke något, som tillkommit sedan dess, utan är en fråga alltsedan år 1885.

Grefve Hamilton anmärkte, att 1885 års förordning är af den beskaffenhet, att icke endast producenter och försäljare äro oförmögna att tolka densamma, utan att den äfven föranledt skiljaktiga domar hos olika rätter, häradsrätterna, hofrätterna och högsta domstolen. Jag vill till svar härpå fråga grefve Hamilton, hvar i lagboken den lag står, som icke föranledt högst väsentligt olika utslag från olika rätter. Ja,

Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.
(Forts.)

Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.
(Forts.)

det skulle vara mycket intressant att få veta, på hvilken sida i Svea rikets lagbok en lag står, som är af den beskaffenhet, att den icke kan föranleda och icke har föranledt sådana olika utslag. Skulle man för en dylik orsak förkasta dessa lagar, så vet jag icke, om vi af lagboken skulle få mera än permarne qvar.

Grefve Hamilton anförde, att det låter på utskottet, som om utskottet sjelft känt sin position ytterst svag. — Jag får emellertid försäkra grefven, att han dervid begått ett misstag. Men när man läser något, så kan man läsa det med en sådan röst, att det ljuder för den läsande sjelf, såsom om det vore mycket svagt.

Den ärade talaren anförde vidare, att utskottet föregående år begagnat en jmförelse med bränvinet och vinet. Ja, som bekant får man icke sälja bränvin, som har lägre alkoholhalt än 40 procent, men detta har icke föranledt dertill, att man anordnat något slags vidlyftig kontroll för att tillse, att icke sådant bränvin utsläpptes i handeln.

Nu menar grefve Hamilton, att denna liknelse haltar, emedan lagen icke känner till mera än ett slags bränvin, nemligen det, som är af minst 40 procents alkoholhalt, men hvad vill då herr grefven kalla en sådan bränd dryck, som gifver sig ut för att vara bränvin, men innehåller endast 35 procent alkohol? Jag vet icke, hvad jag skulle kunna kalla den, om icke bränvin med för låg alkoholhalt; men har grefve Hamilton något annat namn derpå, så har jag icke något deremot.

Alldeles likartadt är förhållandet med alkoholhalten i vin. Den får icke vara högre än 25 procent. Hafva då herrarne hört talas om, att man därför behöft anordna en vidlyftig kontroll vid vinfabrikerna eller vinaffärerna? Nej. Yppar det sig, att det, som köpes såsom vin, innehåller mer än 25 procent alkohol, då må man angifva det, låta en undersökning anställas samt på lagligt sätt dermed förfara.

Nu säger grefve Hamilton, att vi i år öfvergifvit dessa jmförelser. Det är också ett misstag, herr grefve Hamilton. Vi hafva visst icke öfvergifvit dem, men vi hafva till dem lagt en ny jmförelse, nemligen lagen om tillverkning och försäljning af margarin.

Man har stadgat straff för att sälja margarin såsom natursmör, men man har aldrig därför tänkt på, att det skulle behövas kontroll på de ställen, der smör tillverkas, för att tillse, att man der icke må uppblanda smöret med margarin. Nej, om anledning till misstanke uppstår, så får man anmäla saken och dermed förfara i öfverensstämmelse med lagen.

Det lärer väl icke vara tu tal om, hvilket som är svårare att kontrollera. Jag har frågat chefen för kontrollbyrån, huruvida det är svårare att kontrollera en maltdrycks alkoholhalt än undersöka, om natursmör är uppblandadt med margarin, och han har svarat, att det senare är mycket svårare samt fordrar mycket dyrbarare apparater och större skicklighet än det förra, ja, att det icke alltid torde vara möjligt att åstadkomma ett utslag, om hvilket man vågade säga, att det vore fullt riktigt.

Nu säger herr grefven, att om man köper smör på ett ställe och erhåller margarin, så anmäler man det för länsmannen, men om jag i en butik köper svagdricka och får en dryck med mera än 2 procent alkoholhalt, icke springer jag då till länsmannen därför. Ja, det tror jag väl; det gör nog icke grefve Hamilton, men det kan finnas andra, som göra det. Jag har aldrig heller begärt, att herr grefven skall springa till länsmannen med margarinet heller.

*Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

För öfrigt är frågan ingen nyhet. — Danmark har under några år haft en lag beträffande maltdrycker, i hvilken är bestämdt, att maltdrycker med högst $2\frac{1}{4}$ viktprocent alkoholhalt äro skattefria, medan starkare maltdrycker äro belagda med skatt. Jag har emellertid aldrig hört, att man i Danmark funnit alkoholgränsen omöjlig eller förbunden med några större svårigheter i afseende på kontrollen. I Norge har under sistlidne januari månad stortinget beslutit anmoda regeringen att taga i grundligt öfvervägande, huru vida icke ölskatten kunde flyttas från maltet till alkoholen, och statsrådet Engelhardt försäkrade under diskussionen å den frånvarande finansministerns vägnar, att han icke kunde finna någon anledning alls för regeringen att icke efterkomma stortingets beslut, om det ginge i den af förslagsställaren angifna riktning.

Grefve Hamilton sade slutligen, att hvad kontrollen beträffade kunde naturligtvis icke den enskilde kontrollera, huruvida en maltdryck innehölle större eller mindre procent alkohol, utan det finge väl ske på det sätt, att länsmännen eller polismyndigheterna toge en flaska och sände den till en kemisk station, hvarifrån de sedan erhöile bevis om maltdryckens beskaffenhet, alldeles såsom det nu tillgår, då det är fråga om profning af andra varor.

Ja, detta är ju alldeles riktigt, men då tillade herr grefven, att så kommer väl en och annan länsman att göra, men de flesta skola säkert icke bry sig derom. Det är ju ledsamt, om våra länsmän äro af sådan beskaffenhet, men *det* kan naturligtvis icke vara något, som talar emot lagen. Jag tänker sammalunda att en del länsmän icke heller bry sig om att taga reda på och förstöra sjuka födoämnen eller margarin, som säljes såsom smör, o. s. v., men om jag nu kan ådaga-lägga, att 15, 20 eller 100 länsmän icke göra det, så bevisar det väl icke något *mot lagen*; det är endast en ful fläck, som sättes på våra polistjenstemän å landet och kanske äfven i städerna; och det är ju möjligt, att det beror, derpå, att de hafva samma smak, som grefve Hamilton påstod, att den stora allmänheten har.

Under sådana förhållanden kan jag icke finna, att grefve Hamilton anfört några skäl, som utgöra tillräckligt stöd för att afslå utskottets hemställan, till hvilken jag därför anhåller få yrka bifall.

Med herr Waldenström förenade sig herrar *Eriksson* i Bäck, *Anderson* i Hasselbol, *Hultkrantz*, *Norberg*, *Hammarström* och *Sandquist*.

*Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.*
~ (Forts.)

Herr Ohlsson i Vexjö: Då jag i egenskap af ledamot i det andra tillfälliga utskottet vid sistlidet års riksdag hade tillfälle att grundligt sätta mig in i den då förevarande och nu återupptagna frågan om bestämmande af en s. k. svagdricksgräns, skall jag tillåta mig att i korthet angifva min på mogen öfvertygelse hvilande åsigt i denna fråga.

Jag hyser den bestämda uppfattning, att en på alkoholhalten fotad gräns mellan i öfrigt likartade maltdrycker alldeles icke kan lagligen göras gällande vid försäljning af dessa drycker, förr än tillverkningen af samma drycker blifvit genom lagbestämmelser reglerad och kontrollerad eller åtminstone innan tekniken lyckats utfinna något instrument eller någon metod, hvarmedelst man kan enkelt, bekvämt och säkert när och hvar som helst pröfva och bestämma alkoholhalten i en maltdryck. Ingen af dessa förutsättningar äro emellertid för närvarande för handen i vårt land.

Jag tillåter mig tillägga, att i intet land i världen har man sökt att vid försäljning af maltdrycker lagligen tillämpa en alkoholgräns, innan tillverkningen blifvit lagbunden; och då herr Waldenström nyss åberopade sig på förhållandena i Danmark och Norge, så ber jag att få påpeka, att tillverkningen i dessa länder är lagbunden, hvilket deremot icke är förhållandet hos hos.

Jag hoppas och tror, att kammaren skall vara så praktisk, att den icke bifaller utskottets opraktiska hemställan, å hvilken jag, herr talman, nu yrkar afslag.

Herr Byström: Herr talman, mine herrar! Det är blott några få ord, som jag ber att nu få yttra, och jag hoppas, att kammaren ursäktar mig, för att jag, fastän nykommen, uttalar mig i denna fråga.

Då jag läser igenom detta utskottsbetänkande, finner jag, att utskottet anför, om jag räknat rätt, icke mindre än 26 skäl, som tala för, att den reform, som här är i fråga, måtte komma till stånd. Och det är särskildt med anledning af det 26:te skälet här på femte sidan af utskottsbetänkandet, som jag ber att få yttra hvad jag nu har att säga. Det står der, att det är ett önskemål, särskildt framställt från nykterhetsvänligt och religiöst håll, att få en lagförändring i förevarande fall. Det var någon, som yttrade, då frågan om rusdrycksförbud för lappmarken för några dagar sedan var före här i kammaren, att han ville, som han uttryckte sig, fälla en bön för lapparne. Jag skulle nära på vilja använda samma uttryck här och vördsamt hemställa till kammaren, att den icke måtte afslå denna framställning. Jag skulle vilja särskildt erinra om, att det vore, om kammaren ginge motionärernas önsknings till mötes, rent af ett barmhertighetverk mot de många, som verkligen hysa samvetsbetänkligheter mot att idka handel med här omnämnda handelsvaror. Och som herrarne veta, kan man på många platser svårligen idka handelsrörelse utan att, förnämligast af konkurrerensskäl, förena öl- och vinhandel med annan handel. Dessa personer, som särskildt af religiösa och nykterhetsvänliga skäl önska

en förändring, skulle jag vilja bedja, att kammaren ville taga hänsyn till.

Jag skulle också kunna draga fram exempel på, huru det gått till på åtskilliga ställen der denna »föreningshandel» egt rum, men jag vill icke nu upptaga kammarens tid dermed, utan skall endast instämma med dem, som här särskildt talat för detta utskottets förslag.

Angående kontrollen af den handel, som uppstår med dessa drycker, sedan en alkoholgräns fastställts, i fall en sådan kommer till stånd, har utskottet antydt, att det tror, att äfven bryggarne skulle småningom rätta sig efter de bestämmelser, som här antoges. Men det här af några talare framhållits som tvifvelaktigt, huruvida dessa tillverkare skulle vilja rätta sig efter en sådan lag. Vi nykterhetsvänner blifva många gånger beskylda för att icke alltid tala så precis välvilligt om vare sig rusdryckernas tillverkare eller deras försäljare. Men här synes det mig, som om de, som tala mot detta förslag, fälde betydligt hårdare omdömen om ifrågavarande försäljare och fabrikanter, då de betvifla, att dessa skulle ställa sig lagen till efterrättelse, om der komme till stånd.

Jag tror mig icke böra säga mera nu, utan det var egentligen blott å nykterhetsvännernas vägnar, som jag begärde ordet, ty jag har att göra med ett ganska stort nykterhetssällskap i landet, nemligen Sveriges Blåbandsförening, hvars sekreterare jag är, och den har på sin allmänna konferens uttalat sig för en sådan lagstiftningsåtgärd, och jag vet, att opinionen i landet bland nykterhetsvänligt folk i allmänhet är för detta lagförslag. Likartadt är förhållandet bland de religiöse inom ganska vida områden. Jag ber därför, herr talman, att, på grund af hvad jag nu i korthet anfört och med instämmande för öfrigt i de talares anföranden, som yrkat bifall till utskottets föreliggande betänkande, äfven för min del få yrka bifall till detsamma.

Herr Jansson i Krakerud: Att den förste talaren uppträdde mot utskottets förslag, är icke underligt, ty det är ju alldeles klart, att den, som är hemma i en så stor stad som Stockholm, icke känner till skälen för detta förslag, eller rättare sagdt orsaken, hvarför ett dylikt förslag framkommit. Jag skall med anledning häraf taga mig friheten lemna några upplysningar om, huru det förhåller sig på landsbygden.

Der är, som herrarne veta, ölförsäljningen nu inskränkt till det minsta möjliga, hvilket gör, att det är mycket svårt, för att icke säga alldeles omöjligt, för en resande att få köpa en maltdryck, ty om en hemmansegare också har bryggt det bästa dricka, som man kan tänka sig, så har han ingen laglig rätt att sälja det, om en person kommer och vill köpa en liter, ty han skulle då kunna ådömas straff enligt vår nuvarande maltdrycksförordning. Samma förhållande är det vid bruken, der det är en massa arbetare, som utan tvifvel behöfva en närande maltdryck, men som under närvarande förhållanden icke kunna få åtnjuta densamma genom att köpa den, och som sålunda icke kunna

*Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

*Angående
handeln med
vin och
matdrycker.
(Forts.)*

få den, om de icke hafva sådan bostad, att de sjelfva kunna brygga dricka. Men de få icke sälja till en kamrat en liter svagdricka. Jag hoppas, att alla kammarens ledamöter erkänna, att denna lagstiftning är väl hård.

Det är väl denna orsak, som föranledt, att man önskat erhålla något sätt att frigöra handeln med svagdricka, och då det nu förhåller sig så, att ölet har den egenskap, att det icke kan få vara fritt, därför att arbetarne icke tåla att dricka det, utan att det gör mera skada än nytta, så synes det mig, som om det föreliggande förslaget verkligen borde kunna anses så pass praktiskt, att man icke borde söka framkomma med motiv för afslag, som man väl skulle kunna kalla »de obotfärdigas förhinder».

Herr grefve Hamilton nämnde, att han trodde, att om detta förslag blefve lag, skulle de, som sälja svagdricka, vara frestade att sälja öl till dem, som ville köpa svagdricka. Jag har aldrig i min tid funnit någon sådan egenskap hos handlande, ty ölet är dubbelt så dyrt som svagdricka, och att då sälja en flaska öl under namn af svagdricka, som endast kostar hälften så mycket som ölet, det kan väl icke komma att inträffa. Med samma skäl skulle man väl kunna säga, att det är riskabelt att sälja öl, ty ölförsäljaren skulle måhända kunna blanda upp ölet med konjak, punsch eller champagne, men sådant har icke inträffat, ty det vore ungefär detsamma som att skänka bort det der, och sådana handlande finnas icke vare sig bland ölhandlarne eller andra handlande af det skäl, att de då naturligtvis icke skulle kunna existera. Jag tror därför, att detta skäl är ett af de svagaste, som man kan framkomma med.

Då jag för öfrigt icke anser förslaget innebära någon fara, synnerligast när man tar hänsyn dertill, att här endast är fråga om en skrivelse till Kongl Maj:t, så kan jag för min del icke annat än på det lifligaste yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Olsson i Frösvi som anförde: Som jag deltagit i utskottets behandling af denna fråga, skall jag be att få yttra några ord.

Jag anser, att utskottet för sin hemställan anfört så tungt vägande skäl, att man icke kan underlåta att bifalla dess hemställan. Det förefaller mig, som om de nuvarande bestämmelserna skulle vara fullkomligt omöjliga, och att det skulle blifva bättre, om handeln med svagdricka frigäfves, så att det lättare kunde åtkommas af den arbetande klassen. Nu händer det, att fastän man icke vill använda bayerskt öl, man blir tvungen att göra detta på den grund, att ölförsäljaren icke har svagdricka till salu. Detta synes mig utgöra ett väsentligt skäl för bifall till hvad utskottet i denna punkt föreslagit, och det är egentligen det, som gjort, att jag slutit mig till utskottets hemställan. Och det förvånade mig icke litet, när jag fick höra, att fastän utskottet haft så mycket arbete med denna fråga, betänkancket i allt fall skulle kallas ett lappverk, såsom grefve Hamilton yttrade sig. I fall denna fråga kommer att ytterligare någon gång behandlas i Riksdagen, skulle

jag önska att få se grefve Hamilton i vederbörande utskott. Han måtte väl vara den som skulle kunna stifta en lag, så att den blefve bra.

*Angående
handeln med
vin och
maltdrycker.*
(Forts.)

Herr talman! Jag har ingenting vidare att anföra, utan skall be att få yrka bifall till motionärernas af utskottet tillstyrkta framställning i denna punkt.

Herr Elowson: Det är en gammal invändning, som gjorts och göres beträffande denna fråga, nemligen att det skulle vara förenadt med svårighet att uppdraga en gräns mellan svagare och starkare malt-drycker, mellan svagdricka och öl. Redan för flera år sedan uttalade jag den meningen, att en sådan svårighet egentligen icke finnes, utan att den låter öfvervinna sig, och tekniken har sedan dess gått betydligt framåt. I följd deraf är det möjligt att uppdraga den gräns, som man vill hafva faststeld. Då så är, anhåller jag att få förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å såväl nämnda hemställan som den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens andra tillfälliga utskott hemställt i första punkten af förevarande utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets nämnda hemställan som den i ämnet väckta motionen i denna del.

Omröstningen visade 111 ja och 82 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos jemväl.

De af kammaren sålunda i detta ämne fattade beslut skulle genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Förenämnda motionärer hade jemväl föreslagit, att i lag måtte vardas bestämdt, att handeln med de starkare maltdryckerna icke må vare sig i stad eller på landet förenas med annan handel, hvartill

*Angående
handel med
vin och
maltdrycker.*

(Forts.)

anmälan erfordras; men hemställde utskottet i *punkten 4*, att detta förslag, i hvad detsamma afsåge städerna, ej för närvarande måtte föranleda till något kammarens beslut.

I en vid *punkten* fogad reservation hemställde deremot herrar *Waldenström, Nordin* i *Hammerdal, Andersson* i *Uppsala* och *Centerwall*:

att kammaren för sin del måtte besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller om sådana bestämmelser, att icke heller i stad handeln med vin och maltdrycker må förenas med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras.

Efter föredragning af *punkten* anförde

Herr *Waldenström*: Såsom kammaren behagade finna, har jag jemte tre andra af utskottets ledamöter reserverat mig mot utskottets beslut i denna punkt. Utskottet grundar sig derpå, att i Första Kammaren väckts en motion af herr *Leman*, i hvilken förekommer ett förslag, som kunde vara att tänka på, och utskottet förmodar, att sedan denna motion blifvit behandlad i Första Kammaren, skulle Andra Kammaren åter få med saken att göra, samt att det då vore tid nog för utskottet att besluta någonting bestämdt i frågan. Emellertid är ju förhållandet det, att om herr *Lemans* motion förfaller i Första Kammaren, så kommer frågan icke vidare till Andra Kammaren vid denna riksdag. Det synes mig därför lämpligare, att kammaren beslutar något annat än — att för närvarande ingenting besluta, eller, med andra ord, att kammaren fattar ett positivt beslut, som Första Kammaren sedan kan behandla i sammanhang med herr *Lemans* motion.

Det har naturligtvis mött mycket motstånd från många håll att göra denna inskränkning i städerna såväl som på landet. För min enskilda del är jag dock i denna som i andra frågor af den tanken, att en olika lagstiftning för stad och land kan vara berättigad, när behovet det påkallar; men förefinnes icke något sådant behof, då är det också olämpligt att göra någon skilnad mellan stad och land. Vidare tror jag, att specerihandlare eller handlande i allmänhet i städerna icke hafva mycken glädje af denna handel. Vid förra riksdagen aflåto icke mindre än 30 af *Gefle* stads specerihandlare till stadens representant i Första Kammaren följande skrifvelse: »Undertecknade speceri- och diversehandlande i *Gefle* anhålla härmed vördsammast att, innan den af *P. Waldenström* väckta och af Riksdagens Andra Kammare bifallna motionen om öl- och vinhandels skiljande från annan handel förekommer till afgörande äfven inom Riksdagens Första Kammare, få till *Eder*, såsom stadens riksdagsman i nämnda kammare, uttala vår på egen erfarenhet grundade öfvertygelse, att den i nämnda motion föreslagna lagförändringen är af behovet högligen påkallad och kan utan något nämnvärdt intrång i specerihandlades "närings- och affärsfrihet" godt genomföras. Det är ett allmänt känt förhållande, att

dryckenskap och svåra ordningar mångenstädes främjas i hög grad genom nu rådande frihet till handel med öl och vin, hvadan vi i sedlighetens och den allmänna ordningens namn på det bevekligaste anhålla, att Ni ville göra allt Edert inflytande gällande för ifrågasvarande motions framgång.» För kort tid sedan läste jag ock i en tidning, att poliskammaren i Göteborg skall hafva till magistraten såsom förklaring öfver det ökade antalet fylleriförseelser i staden anført, att detta vore beroende på den rätt, som nu tillkomme hvarje handlande att försälja öl och vin, och tidningen upplyser, att nykterhetsvännerna i Göteborg beslutit att fästa Göteborgs riksdagsmäns särskilda uppmärksamhet härpå.

*Angående
handel med
vin och
maltdrycker.
(Forts.)*

Under sådana förhållanden, herr talman, och då jag icke kan se, att saken skulle vålla stadsborna några svårigheter, skall jag be att få yrka bifall till reservationen. Dock vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att i sjelfva klämman ett ord har bortfallit. På andra raden nedifrån bör det nemligen heta »vin och starkare maltdrycker» i stället för, såsom det nu står, »vin och maltdrycker».

Häruti instämde herrar *Göthberg, Hultkrantz, Söderberg, Byström* och *Nordin* i Hammerdal.

Herr Gethe yttrade: Såsom herrarne se af föreliggande betänkande, har utskottets majoritet trott, att det skulle vara för städerna vida lämpligare, om man kunde ordna handeln med vin och maltdrycker i den rigtning, som herr Leman föreslagit uti sin i Första Kammaren väckta motion. Men då denna motion icke nu förelåg till behandling och utskottet icke ansåg sig hafva rätt att upptaga det förslag, herr Leman gjort, så höll utskottet före, att man, för att hålla föreliggande fråga öppen, för närvarande borde hemställa till kammaren att fatta det beslut, som föreslås i fjerde punkten af betänkandet.

Herr Waldenström anförde nyss, att olika lagstiftning kan vara berättigad, när ett verkligt behof deraf förefinnes, men att ett sådant icke skulle föreligga i denna fråga. Derom kunna ju meningarna vara delade. Det har emellertid icke visat sig, att i städerna varit behof af en lagstiftning i denna rigtning annat än för sådana lokaler, der handeln med andra varor blott varit en förevändning för att få sälja öl och vin, och det är sådana, som förslaget vill komma åt. Deremot har utskottet icke förnummit några klagomål mot ordentliga specerihandlare deröfver, att dessa åt kunder, i synnerhet från landsorten, hvilka köpt andra varor, kunnat, der så önskats, tillhandahålla jemväl öl och vin, hvilket sistnämnda oftast torde komma i fråga.

Det har synts utskottets majoritet, att missbruket vid handeln med öl och vin skulle kunna förebyggas genom en lagstiftning i den rigtning, som herr Leman i sin motion föreslagit. Ty meningen med en lagbestämmelse i detta afseende skulle ju vara att förebygga öfverträdelser, och detta har utskottets majoritet ansett kunna vinnas på den väg, herr Leman anvisat. Jag skall därför be att få yrka bifall

Angående
handel med
vin och
maltdrycker.

(Forts.)

till utskottets hemställan i denna punkt, emedan derigenom frågan lemnas öppen, i fall Första Kammaren fäster afseende vid herr Lemans motion och ett beslut i den rigtningen kommer till oss från medkammaren; hvaremot, i händelse reservanternas förslag skulle antagas, möjligheten torde vara afskuren för denna kammare att fatta ett med Första Kammarens öfverensstämmande beslut.

Skulle deremot Första Kammaren icke bifalla något förslag i den Lemanska rigtningen, då vore frågan visserligen fallen för denna Riksdag. Men jag hemställer i sådant fall till herrar nykterhetsvänner, om det icke är god tid att — då en utredning begärts om bestämmandet af en gräns mellan svagdricka och starkare maltdrycker — vid nästa riksdag komma fram med en ny framställning i frågan. Jag är alldeles säker på, att, om nu Andra Kammaren bifaller utskottets hemställan, och herr Lemans motion skulle falla i Första Kammaren, sådana motioner nästa år skola komma att väckas i båda kamrarna, och jag anhåller därför, som sagdt, att få yrka bifall till den hemställan, som utskottet gjort i den nu föredragna 4:de punkten af detta betänkande.

Med herr Gethe förenade sig herrar *Lindgren*, *Pantzarhielm* och *Odenocrants*.

Herr Petri: Då jag icke kan vara med om motionärernas förslag att skilja öl- och vinhandeln i stad från annan handel, skall jag be att härom få säga några ord.

Det kan visserligen icke förnekas, att äfven i städerna rättigheten att få förena öl- och vinhandel med annan handel kan missbrukas och att missbruk verkligen ega rum i synnerhet i städernas utkanter, der personer skaffa sig handelsrättigheter endast och allenast för att bedrifva ölförsäljning. Sådant bör naturligtvis, på sätt lämpligen ske kan, förebyggas. Men å andra sidan finnas gamla och ansedda köpmän och firmor, som under många år med sina speceriaffärer förenat handeln med öl och vin till afhemtning. Att, därför att ifrågavarande rättighet blifvit af personer, som drifva handel i städernas utkanter, en eller annan gång missbrukad, beröfva personer, som i detta hänseende aldrig gjort sig skyldiga till något lagbrott, en sådan rättighet, det anser jag vara att begå en ganska stor orättvisa. Och jag kan försäkra kammaren, ett sådant förbud för dessa aktningvärda köpmän och firmor ej skulle betyda så litet, som herr Waldenström sökte göra troligt. Jag känner till många specerifirmor, som ha en rätt betydlig handel icke endast med vin, utan äfven med maltdrycker — exempelvis porter, som icke kan få köpas utan hos dylika firmor — och att utan vidare främtaga dem denna rättighet vore hårdt.

Jag anser, att denna fråga bör lösas i den rigtning, som herr Leman i sin i Första Kammaren väckta motion angifvit. Skulle emellertid denna motion icke i år komma att föranleda någon Riksdagens åtgärd, är jag öfvertygad, att samma motion nästa år kommer att

väckas i båda kamrarna och att sannolikheter föreligga för, att man då skall komma till ett godt resultat i denna fråga.

På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta yttrande instämde herrar *Boëthius*, *Mallmin* och *Eklundh* från Lund.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt propositioner af herr talmannen gifvits å de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 11.

Föredrogs Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9, i anledning af herr O. Larssons i Mörtlösa motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af 22 § i förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m.

*Angående
ändring af
22 § i för-
ordningen
angående för-
säljning af
vin och malt-
drycker m. m.*

Uti en till utskottet hänvisad motion, n:o 107, hade herr O. Larsson i Mörtlösa, med hvilken herr C. E. Johansson i Berga instämt, hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att sådan ändring vidtoges i ofvan berörda lagrum, att deri förekommande undantagsstadgande för dem, som utomhus i ringa omfattning idkade försäljning af vin och maltdrycker, skulle ur förordningen utgå.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Beträffande detta ärende anförde:

Herr Larsson i Mörtlösa: Det är visserligen sant, att de missförhållanden, jag i min motion berört, icke äro så synnerligen allmänna. Men de förekomma likväl, och det har hänt — särskildt i ett fall — att ett af kronobetjeningen gjordt förbud mot sådan försäljningsrätt, som motionen afser, blifvit af Kongl. Maj:ts befallningshafvande upphäfdt. Man eger således rätt att opåtaladt utom hus försälja maltdrycker i ringa omfattning. När utskottets ledamöter en gång sjelfva komma att få syn på dessa missförhållanden, tror jag, att de också skola vara villiga att bifalla ett sådant förslag som det, hvilket jag nu framställt. För närvarande skall jag dock icke tillåta mig att göra något yrkande, så vidt jag icke för min motion får något understöd af andra ledamöter af kammaren.

Herr Styrländer: Jag tror, att den motion, som afgifvits af herr Larsson och nu föreligger till behandling, förtjenar ett bättre öde än det, som utskottet tillämnat densamma, och jag skall därför be att

Angående
ändring af
22 § i för-
ordningen
angående
försäljning af
vin och malt-
drycker m. m.

få yrka bifall till motionen. Utskottet har i sitt betänkande talat om det yttrande, som Kongl. Maj:t afgaf vid antagandet af förordningen af den 7 december 1866, hvori Kongl. Maj:t talar om handeln med maltdrycker såsom »en i och för sig oskyldig rörelse.» Det är ju möjligt, att vid den tiden, då denna förordning tillkom, man kunde hafva den uppfattningen. Men sedan dess hafva så stora inskrän-

(Forts.)

ningar blifvit gjorda i afseende på rätten att försälja vin och malt-drycker, att jag icke tror, att man kan påstå, att lagstiftningen för närvarande betraktar denna handel som en i och för sig oskyldig rörelse. Nu finnas ju bestämmelser, att man icke eger rätt att utan särskildt tillstånd försälja vin och maltdrycker till förtäring på stället; och äfven försäljningen af sådana drycker till afhemtning har blifvit kringskuren. Man kan således påstå, att man börjat få blicken öppen äfven för farorna af denna handel, och att man försöker allt mer och mer kringskära denna rätt. Lagstiftningen går tydligen i den riktningen, att man vill hafva all handel med vin och maltdrycker beroende af särskildt tillstånd; och därför synes det mig, som om man borde vara med om herr Larssons motion.

Om man genomläser vin- och maltdrycksförordningen och kommer till § 22 i densamma, kan man icke värja sig för den tanken, att denna § till stor del upphäfver alla de föregående bestämmelserna i förordningen. Ty denna sista § medgifver rätt för hvem som helst i allmänhet att utomhus försälja maltdrycker, endast det sker i ringa omfattning medelst kringbärande eller från bord eller stånd. Nu säger utskottet, att denna försäljning icke får ega rum annat än i *särdeles* ringa omfattning enligt förordningens stadgande. Men jag skall be att få påpeka, att det icke står så i förordningen. Ordet *särdeles*, som utskottet satt till, finnes icke i lagen, utan der talas endast om »ringa» omfattning. Detta uttryck är ju dock ganska tänjbart, och det är svårt för så väl domstol som polismyndighet att tolka detsamma. Det är en otydlighet i förordningen, som jag anser ej borde finnas, och som kan tolkas olika af olika myndigheter. Jag tror, att det icke skulle vara någon fara att helt och hållet taga bort denna försäljningsrätt, om man läte densamma gälla endast vin och *starkare* maltdrycker. Om därför i herr Larssons förslag ordet *starkare* insköttes före ordet maltdrycker, tror jag, att alla skulle kunna vara med om detsamma; och därför skall jag be att få på det varmaste förorda herr Larssons motion med den ändring, att ordet *starkare* inskjutes före ordet malt-drycker. Då anser jag, att förslaget skall vara i öfverensstämmelse med de åsigter, som hittills gjort sig gällande i afseende på inskrän-ningar af denna förordning.

Utskottet har vidare talat om, att polismyndigheten har magt att stäfja eller helt och hållet förbjuda denna handel. Ja, det kan vara sant. Men detta sker vanligen först, då oordningar redan egt rum, och då man således icke vinner så mycket genom ett förbud, som ofta nog kommer för sent. Det lyckliga i detta fall är, att den stora allmänheten ännu icke fått full kännedom om hvad denna paragraf

innebär. Men den innebär, mine herrar, att hvem som helst har rätt att utomhus ställa sig vid ett bord eller ett stånd eller gå omkring och försälja maltdrycker, endast det sker i ringa omfattning. Det finnes till och med ledamöter af denna kammare, som äro okunniga om en sådan bestämmelse; och jag har i dag talat med en kamrathär, som sade till mig: »inte är det väl möjligt, att det finnes en sådan bestämmelse i förordningen, som medgifver rätt för hvem som helst att gå omkring och försälja maltdrycker, endast det sker i ringa omfattning». Den stora allmänheten känner, som sagdt, ännu icke mycket till denna rätt och har icke hittills mycket begagnat sig af densamma; men man börjar allt mer och mer taga den i anspråk. Motionären haft erfarenhet deraf; och såsom polistjensteman kan jag intyga, att man mången gång vid större folksamlingar stått magtlös, på grund deraf, att denna rätt funnits. I min hemtrakt har det gifvits exempel på personer, som inrättat sina stora ytterrockar med 40 å 50 fickor, i hvilka de burit ölhalfvor till försäljning. Vid liqvitationsmöten ställa sig personer vid stånd och vid bord och sälja öl, och det blir oordningar. Dessa oordningar träda mest i dagen vid mötenas slut, då ett förbud icke längre har någon betydelse, emedan oordningarne redan uppkommit. Då man nu vill, att lagstiftningen i afseende på vin och maltdrycksförsäljningen skall gå i den riktningen, att tillstånd skall vara erforderligt, äfven när det gäller afhemtning, och då opinionen går i den riktningen, att man till och med vill hafva denna försäljning beskattad och ordnad i likhet med bolagssystemet, kan jag icke finna annat, än att det skulle vara konsekvent och riktigt, att taga bort den rätt, som nu hvar och en eger att medelst kringbärande eller från bord i ringa omfattning försälja sådana drycker. Jag vågar därför, herr talman, yrka bifall till herr Larssons motion med den ändring att ordet *starkare* insättes framför ordet »maltdrycker».

Angående
ändring af
22 § i för-
ordningen
angående
försäljning af
vin och malt-
drycker m.m.

(Forts.)

Herr *Hammarström* instämde häruti.

Herr *Lindgren*: Motionären har hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att sådan ändring vidtoges i förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m., att den i samma förordnings 22 § 1 mom. omförmälda tillåtelse till försäljning utaf maltdrycker utomhus i ringa omfattning måtte förbjudas. Motionären talar i sin motion äfven om vinhandeln, men detta måtte bero på något misstag, enär den paragraf, han berör icke med ett enda ord nämner något om denna handel utan afser endast handeln med maltdrycker.

Den maltdrycksförsäljning utom hus, som motionären åsyftar, har varit tillåten ända sedan den tid, man genom lagstadgande började ordna ölhandeln, och någon särskild erinran mot denna tillåtelse har, såvidt jag har mig bekant, icke inom Riksdagen förut förekommit.

Angående
ändring af
22 § i för-
ordningen
angående
försäljning af
vin och malt-
drycker m. m.

(Forts.).

Den får ju också, denna försäljning, såsom utskottet påpekat, endast ega rum i *ringa* omfattning — ordet *ringa* står i förordningen med fetstil — och den bestämmelsen har väl någon betydelse. Sådan försäljning får icke heller ega rum på landet vid de tillfällen, då större folksamlingar äro att förvänta, såsom vid marknader, auktioner, allmänna torgdagar, läger- eller vapenöfningsmöten. Visserligen kunna i följd af nu ifrågasatt försäljning oordningar uppkomma — det har utskottet icke velat bestrida — men utskottet anser, att den befogenhet, som på grund af 14 § i oförmälda förordning tillkommer polismyndighet, att vid yppade oordningar stäfja samt till och med helt och hållet förbjuda vidare utöfning af försäljningen, bör kunna medföra åsyftad verkan. Om polismyndigheterna någon gång skulle komma för sent, så är ju detta en sak för sig, men i allmänhet torde de väl kunna förekomma oordningar.

Af dessa anledningar har utskottet ansett, att den ifrågasatta skrifvelsen icke borde komma till stånd. En sådan skrifvelse synes nu så mycket mindre vara behöflig, som kammaren förut i dag beslutit skrifvelse till Kongl. Maj:t, åsyftande att få en lagstadgad gräns emellan svagdricka och starkare maltdrycker. Ty kommer den begärda bestämmelsen derom till stånd, så skall detta naturligtvis högst betydligt inverka äfven på nu ifrågasatt försäljning.

Jag anhåller för den skull om bifall till utskottets förslag.

Herr Styrländer: Jag har blifvit uppmärksamgjord derpå, att det förslag jag nyss framstälde icke är lämpligt, därför att meningen är, att de undantag för försäljning af maltdrycker eller öfriga i 8 § omnämnda, icke spirituösa drycker, hvarom i 22 § oförmäles, skulle ur gällande förordning utgå. Vid sådant förhållande är naturligtvis mitt yrkande på att ordet »starkare» skulle införas framför ordet »maltdrycker» utan all betydelse.

Jag anhåller därför att få återtaga detta mitt yrkande och att i stället få yrka rent bifall till herr Larssons motion.

Herr Larsson i Mörtlösa: Med anledning af herr Lindgrens yttrande ber jag få upplysa, att jag har mig bekant, att fall förekommit, då polismyndighet på grund af § 14 i omhandlade förordning förbjudit försäljning af maltdrycker, men att detta förbud upphäfts af landshöfdingeembetet. Detta visar väl, att den af mig föreslagna ändringen är behöflig.

Jag anhåller att få yrka bifall till min motion.

Herr Sjö: Då man hör att sådana fall som de herr Styrländer omnämnde kunna förekomma, tror jag, att det vore ganska välbetänkt af denna kammare att bifalla motionen.

För egen del anhåller jag såväl på grund af de skäl, herr Styrländer anför, som äfven på grund af hvad motionären andragit att få yrka bifall till motionen.

Herr Jönsson i Mårarp förklarade sig instämma med herr Sjö.

*Angående
ändring af
22 § i för-
ordningen
angående
försäljning af
vin och malt-
drycker m. m.*

(Forts.)

Herr Gethe: Då en del talare yrkat bifall till herr Larssons motion, skall jag anhålla få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att i motionen yrkas, att de i 22 § 1 mom. i gällande förordning angående handel med vin och maldrycker omförmälda undantagsstadgande för dem, som utomhus i ringa omfattning idka handel med vin och maldrycker, skulle ur förordningen utgå. Då emellertid i åberopade § icke alls talas om handel med vin, utan endast om handel med maldrycker, hemställer jag, huruvida kammaren kan bifalla en sådan motion.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de kvarstående yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Härefter föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af § 60 regeringsformen.

*Om ändring
af 60 §
regerings-
formen.*

Uti en till utskottets behandling från Andra Kammaren hänvisad motion, n:o 138, hade herr *O. Walter* hemställt, att följande förslag till ändrad lydelse af § 60 regeringsformen, första stycket, måtte af Riksdagen antagas att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

»Till beviljningar räknas tull- och accismedlen, postmedlen, jernvägstrafikmedlen, telegraf- och telefonmedlen, stämpelmedlen, bränvinstillverkningsmedlen samt hvad hvarje Riksdag dessutom särskildt såsom beviljning sig åtager».

I föreliggande utlåtande hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade reservationer anmälts:

af herrar *Boström, Dahn* och *Vahlin*;

af herr friherre *Barnekow* emot utskottets motivering; samt

af herrar *Ljungman* och *Alin* beträffande vissa delar af motiveringen.

Om ändring
af 60 §
regerings-
formen.
(Forts.)

Ordet begärdes af

Herr Vahlin, som yttrade: Herr grefve och talman! Jag har inom konstitutionsutskottet yrkat bifall till herr Walters motion, ehuru jag önskat en fullständigare omarbetning af den 60:de §, än hans förslag innebär. Som frågan nu står, skall jag emellertid äfven här yrka bifall till motionen och i största korthet angifva de skäl, som äro bestämmande för min uppfattning.

Motionens hufvudsyfte är att till bevillningen öfverflytta jernvägs-, trafik- liksom telegraf- och telefonmedlen, för att härigenom bestämdt tillerkänna Riksdagen samma rätt i fråga om dessa medel, som den redan eger öfver vissa andra statsinkomster, exempelvis tull- och postmedlen.

Regeringsformens 57:de § uttalar såsom en bestämmande grundsats för hela vårt statsskick, att svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utöfvas af Riksdagen allena. I — enligt min uppfattning — följdriktig tillämpning af denna paragrafs allmänna bestämmelse upptog man äfven i den 60:de § bland bevillningar sådana statsinkomster som postmedlen. Vill man, att den 57 § skall allt fortfarande behålla sin betydelse, måste äfven, då, i följd af en fortgående utveckling, nya skatteällor af likartad beskaffenhet med de här nämnda uppstå, de medel, som genom dem tillföras staten, hänföras till bevillningar; i annat fall skall den 57 § komma att alltmer förlora sin betydelse.

Medger man icke denna § den betydelse, jag velat tillerkänna densamma, då medger man i stället såsom öfverensstämmande med grundlagens bud, att Riksdagen redan nu förhållas all beslutanderätt rörande mycket betydande statsinkomster, och än mer, man har redan på förhand utlemnat till Kongl. Maj:ts godftinnande att bestämma om inkomsterna af alla de nya, kanske ännu mer betydande skatteällor, som efter all sannolikhet skola för staten uppstå i följd af nya framsteg i vår kultur.

Det kan komma en tid — och erfarenheten ger mig rätt att säga, att den *skall* komma — då tullmedlen, som nu lemna de väsentligaste bidragen till vår budget, skola komma att i väsentlig grad minskas; några missväxtår endast, och hvad jag nu antydtt har blifvit en verklighet. Jernvägstrafik- liksom telegraf- och telefonmedlen skola deremot oafbrutet komma att växa, så i följd af nybyggnader och nyinköp som stigande folkmängd och höjd kulturståndpunkt. Den del af statsinkomsterna, öfver hvilken Riksdagen eger ensam beslutanderätt, skall alltmer förminskas, åtminstone alltid i jemförelse med den del af dessa inkomster, öfver hvilka Riksdagen intet har att säga, hvilken allt mer ökas, och härigenom skall själfva grundvalen för vårt statsskick — magtfördelningen mellan regering och representation — komma att i väsentlig grad rubbas.

En fluktuation i de för framtiden mycket betydande statsinkomster, som bestämmas endast genom kongl. taxor, skall då äfven med nöd-

vändighet medföra höjningar eller sänkningar i den direkta beskattningen, som ju måste fylla, hvad de indirekta skatterna ej lemna medel till — och då har Kongl. Maj:ts inflytande, med hjälp af § 89 regeringsformen, hunnit fram ända till den direkta beskattningen.

På detta sätt kan Riksdagens beskattningsmagt så småningom halka den ur händerna.

Man vill icke hålla hårdt på grundprinciperna i vårt statsskick, och man tror sig böra låta jemka med sig i detta fall för att undgå praktiska svårigheter.

Jag underkänner icke dessa svårigheter — men sådana ställa sig för lösning af alla uppgifter — men jag medger därför icke, att man någonsin för att undgå dem får efterskänka rätt eller lemna erkändt vigtiga konstitutionella grundsatser ur sigte. Gör man så, skall man en dag finna, att man skapat andra svårigheter af vida farligare innebörd för vårt folks framtid än dem, man velat undgå.

Jag tror, att Riksdagen nog skulle komma till rätta med dessa svårigheter, att den, vid utkräfvande af sin rätt, icke skulle gå längre i detalj, än hvad med den praktiska skötseln af de inrättningar, hvarom här är fråga, vore förenligt.

Herr greve och talman! Af två skäl således, det ena, att jag anser, att Riksdagen bör med yttersta omsorg värna om den 57 § regeringsformen så, att icke dess vigtiga innehåll öfvergår till blott vackra ord utan annan betydelse än att för en eller annan minna på om andra tider och andra män; det andra, att jag tror att Riksdagen kan och skulle klokt begagna den magt, jag skulle vilja tillbördna den — af dessa skäl skall jag tillåta mig att yrka bifall till motionärens förslag.

Häruti instämde herr *Eriksson* i Elgered, *Broström*, *John Olsson*, *Nydahl*, *Aulin*, *Eriksson* i Bäck, *Pantzarhielm*, *Hammarström* och *Eriksson* i Qväcklingen.

Herr Walter anförde: Då jag väckte föreliggande motion, öfver hvilken konstitutionsutskottet nu afgifvit sitt utlåtande, stod det för mig temligen klart, att flertalet af utskottets ledamöter skulle komma att afstyrka densamma. Men detta oakadt ansåg jag, att frågan vore af den vikt, att den borde komma under Riksdagens pröfning.

Utskottet tyckes emellertid tro, att motionen tillkommit i följd af min okunnighet om hvad vid föregående riksdagar varit åtgjordt i frågan. Den behandling, som förekom åren 1876 och 1877 och hvilken utmynnade i 1878 års beslut, är mer än väl känd; och det är icke okunnighet om detta beslut, som framkallade motionen, utan just kännedomen derom. Utskottet vänder sig mot mig för mitt citerande af motionen af år 1892, uti hvilken det förekom ett uttalande, att oegentligheter funnits under en lång följd af år och vunnit burskap. Detta är väl emellertid verkliga förhållandet. I och med be-

Om ändring af 60 § regeringsformen.
(Forts.)

Om ändring
af 60 §
regerings-
formen.
(Forts.)

slutet af år 1878 inträdde ett missförhållande, och det har fortfarit länge nog. Det har ju räckt i närmare 20 år. Då är icke för tidigt, att rättelse härutinnan vidtages. Utskottet, som anser sig kunna instämma i hvad föregående utskott yttrat i saken, stöder sig bland annat på uttalande af den tillsatta jernvägskomitén, som kommit till den slutsats, att jernvägstrafiken borde betraktas såsom en utom statsförvaltningen stående industri. Just der hafva vi knuten. I och med beslutet, att jernvägsindustrien skulle stå utom statsförvaltningen, inträdde detta missförhållande, som bör rättas. såvidt jag kan förstå. Att här förefinnas oegentligheter, torde väl utskottet ej kunna bestrida. Vid en blick här och der i statsrevisorernas berättelser, torde det ej blifva svårt att finna, att det är god tillgång på oegentligheter, åtminstone vid förvaltningen af statsbanorna. Vill man åter forska på detta område något mera än blott och bart i revisorernas berättelser, torde man dessutom kunna leta sig till, hvad revisorerna kanske velat säga, men icke kunnat säga, ja, till och med ibland hvad revisorerna kunnat säga, men icke sagt. Det finnes på detta område missförhållanden, tillräckligt stora, för att Riksdagen bör taga i tu med rättelse af dem.

Jag kan gerna medgifva, att, om en lagförändring skulle vidtagas i det föreslagna syftet, det, efter hvad jag föreställer mig, skulle uppstå vissa svårigheter. Men jag föreställer mig, att dessa svårigheter ej äro oöfvervinneliga. Man stöter på ganska stora svårigheter äfven vid t. ex. bestämmande af tullsatsen på ett och annat, och jag kan ej förstå, att det skulle blifva värre här än i fråga om tullarne. Emellertid lär det väl förhålla sig med denna fråga som med många andra. Derför att man ej vill saken, söker man upp allt möjligt för att visa, huru omöjligt det skulle vara att åstadkomma en förändring. Man bortser från hufvudsaken och fäster sig vid bisaker. Så är det nu som ofta annars.

Emellertid gäller det här frågan, huruvida Riksdagen fortfarande skall finna sig belåten med, att en statsinstitution, hvilken handskas med millioner årligen, skall kunna göra detta utan någon som helst kontroll från Riksdagens sida. Jag anser åtminstone, att det icke är lämpligt, att det skall fortgå på det sättet för all framtid. Och jag skall därför, ehuru utsigterna kanske äro små, dock taga mig friheten att yrka bifall till motionen.

Med herr Walter förenade sig herrar *Bromée, Nordin* i Hammerdal, *Norberg* och *Thor*.

Herr Andersson i Malmö: Herr talman, mine herrar! Det har varit rent praktiska skäl, som gjort, att jag inom utskottet icke kunnat rösta för bifall till den af herr Walter väckta motionen. Jag är mycket villig att medgifva och erkänna, att kongl. jernvägstrafikstyrelsen har gjort mera än en faute, men jag är fullt öfvertygad, att, för den händelse Riksdagen skulle behandla och votera om alla för-

ändringar i jernvägarnes transporttaxor, det säkerligen skulle blifva betydligt sämre. Jag har här i min hand ett exemplar af taxan för transporten å statens jernvägar, som det kanske kunde vara gagneligt för herrarne att se litet på, innan vi fatta beslut i denna fråga. Denna taxa består af flera hundra rubriker och en stor mångfald af tariffbestämmelser, och det är väl temligen antagligt, att, i fall jernvägarnes trafikinkomster skulle hänföras under bevillningarna, en stor del riksdagsmän skulle blifva utsatta för påtryckningar af producenter och konsumenter i landsorten om att man ville hafva nedsättning i afgifter för transporter å statens jernvägar. Jag tror, att det skulle blifva snart sagdt omöjligt för Riksdagen att behandla alla dessa framställningar. Och Riksdagen skulle säkerligen snart ledsna på det, ty det har visat sig, att, då man i dylika smärre detaljfrågor vändt sig till Riksdagen, denna ganska snart betackat sig dertill.

Jag skall blott be att få erinra om jernvägslånen för de enskilda jernvägarne. De, som voro med i Riksdagen på 1880-talet, minnas nog, hvilka lifliga strider det då var här om dessa jernvägslån, och huru ofantligt långa plena höllos för diskuterande af frågor om beviljande af lån till det eller det jernvägsbolaget. Riksdagen beslöt då att för vissa år ställa till Kongl. Maj:t:s förfogande ett visst belopp, som Kongl. Maj:t kunde utdela till lånebehöfvande jernvägsaktiebolag, och Riksdagen ville då ej alls bestämma, till hvilka jernvägar dessa lån skulle utdelas.

Vidare kan man ju gerna säga, att Riksdagen beslutit att icke själf behandla frågor om, hvar afdelningskontor af Riksbanken skola förläggas. Visserligen är det Riksdagen, som beslutar, men pröfningsrätten i fråga derom kan man ju säga, att Riksdagen frånhänt sig. Det var på samma sätt med dessa afdelningskontor på 1880-talet. Man gjorde en massa framställningar om sådana, och här pratades ofantligt mycket än för den ena, än för den andra staden, för att den skulle få ett afdelningskontor. Men detta ledsnade man på. Man kan säga, att det faktiskt är riksbankens styrelse, som föreslår och nästan bestämmer, hvar ett riksbanksafdelningskontor skall förläggas, ty det blir ju gerna så, som riksbankens styrelse föreslår.

Man får ju ej säga, att Riksdagen helt och hållet afhänt sig beslutanderätten angående jernvägarnes administration. Det visar sig ju vid hvarje riksdag, att Kongl. Maj:t inkommer med framställningar till Riksdagen om än det ena, än det andra, som rör jernvägarne. Icke minst i år hafva vi varit vittne till, att det är ganska mycket, hvarom Kongl. Maj:t gör framställning till Riksdagen på just detta område för att få dess bifall. Skulle emellertid det nu vara så förhållandet, att man vill införa såväl jernvägstrafik- som telegraf- och telefonmedlen under bevillningarna, menar jag, att det i alla fall skulle vara en ganska stor lucka i bestämmelsen. Det finnes t. ex. ett verk, som heter lotsverket, med afseende å hvilket Riksdagen vid mera än ett tillfälle klandrat, att Riksdagen icke har någon bestämmanderätt dertill. Det är kanske icke något verk i vårt land, som handlar så på

*Om ändring
af 60 §
regerings-
formen.
(Forts.)*

Om ändring
af 60 §
regerings-
formen.
(Forts.)

egen hand, som det verket gör. Detta har man rätt ofta uttalat sitt missnöje öfver. Och i händelse Riksdagen beslutar att införa inkomsterna från de nu ifrågavarande anstalterna under Riksdagens beviljningar, hemställer jag till herrarne, om icke det vore mera, åtminstone lika stort, skäl i att man äfven dit hänförde hvad som inflyter genom lotsverket, fyr- och båkafgifterna m. m.

Som sagdt, detta har varit det hufvudsakligaste och nästan enda skäl, som föranledt mig att inom konstitutionsutskottet rösta för afslag å herr Walters motion; men detta skäl anser jag vara så tungt vägande, att det varit tillräckligt för mig att derpå grunda ett afstyrkande af bifall till den gjorda framställningen.

Herr *Sjöberg* instämde häruti.

Herr *Ljungman*: Hvad den ifrågavarande motionen beträffar, vill jag endast påpeka, att motionären der begärt en *orimlighet*, och att konstitutionsutskottet därför icke kunnat tillstyrka hans framställning. Förhållandet är nemligen, att motionären begärt, att till *skatter* skola räknas jernvägstrafikmedel samt telegraf- och telefonmedlen, ty beviljningar äro icke något annat än skatter. Men när jag reser på en jernväg och betalar min biljett, då betalar jag icke skatt, utan lemnar endast *ersättning* för det arbete, staten genom jernvägarne verkställer, och för den tjänst, den derigenom gör mig. Det är således icke fråga om en skatt eller om beskattning, och man bör icke här åberopa 57 § regeringsformen, ty den hör icke alls hit. Dessa afgifter, som erläggas för begagnande af telegraf, telefon och jernvägar, äro inga skatter. Är det så, att man vill, att Riksdagen skall hafva något mera att beställa än nu med fastställandet af dessa afgifter, får man väcka motionen derefter och formulera den så, att man får sitt syfte fram. Sådana motioner hafva ock flera gånger blifvit framlagda, men naturligtvis utan framgång; ty det är, som bekant, ganska svårt att vinna framgång i en sådan sak.

Hvad nu beträffar påståendet, att staten skulle kunna missbruka sin rätt med afseende på dessa afgifter till beskattningsändamål och således skapa samfärdselsskatter, så vill jag erinra derom, att 60 § regeringsformen lägger hinder i vägen därför, då den stadgar, att icke några allmänna afgifter utan Riksdagens samtycke må förhöjas. Man har således trygghet för att afgifterna för begagnande af statens samfärdsanstalter icke användas till beskattningsändamål.

Under sådana förhållanden tror jag, att det klokaste man kan göra är att bifalla utskottets hemställan. Är det så, att någon vill genomföra den reformen, att Riksdagen skall få ökad magt med afseende å dessa afgifter, står det nemligen honom fritt att under hela riksdagen väcka motion derom och affatta den motionen så, att den icke kommer att innehålla någon orimlighet.

Jag får därför hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr John Olsson: Den siste talaren anförde ett skäl för afslag å motionen, som jag icke kan lemna alldeles oemotsagdt. Han yttrade nemligen, att dessa medel icke äro att räkna till skatter, och att det därför skulle vara origtigt att i grundlagen hänföra dem till bevillningarne. Men alldeles samma anmärkning kan ju göras i fråga om postmedlen. Dessa äro dock redan nu i grundlagen upptagna under rubriken bevillningar, oaktadt de till sin natur äro alldeles likställda med afgifterna för begagnandet af jernvägarne. Denna invändning mot motionärens förslag kan jag således icke tillmäta någon betydelse, och jag hemställer till den ärade talaren sjelf, huruvida han verkligen kan vidhålla den åsigten, att en väsentlig skilnad skulle förefinnas mellan t. ex. en jernvägsbiljett och ett frimärke.

*Om ändring
af 60 §
regerings-
formen.
(Forts.)*

Herr Ljungman: Jag vill endast påpeka det, att när grundlagen skrefs 1809, hade man en annan uppfattning af postmedlen, än man nu har. Postverket sköttes då på ett helt annat sätt, än nu är fallet. Det var då en inkomstkälla för staten, men det är våra jernvägar icke; de bära sig tvärtom icke.

Staten upprätthåller icke samfärdsanstalter med syfte att förtjena penningar, utan för att betjena allmänheten och utveckla näringslivet. Vi kunna således icke tala om någon *beskattning* genom jernvägarne, förrän staten för deras begagnande uppbär så höga afgifter, att de *mer* än täcka de utgifter, staten har för jernvägarne i form af ränta och amortering af anläggningskostnaderna, underhåll och drift.

Herr Walter: Mot påståendet, att jernvägstrafikmedlen icke skulle kunna hänföras till bevillningarne, emedan dessa medel icke vore jemförliga med skatter, ber jag få invända, att i de delar af riket, der statens jernvägar ensamt upprätthålla samfärdseln, det svårligen torde kunna förnekas, att den afgift, som affordras mig vid köp af en biljett för färd å dessa jernvägar, är fullkomligt lika mycket en beskattning till staten som det frimärke, jag nödgas köpa för att få mitt bref genom statens försorg befordradt med allmänna posten.

När staten dessutom inköper och kommer att inköpa den ena banan efter den andra, och samma är förhållandet numera med telefonen, hvarigenom staten i hufvudsak blir herskare öfver dessa samfärdsmedel och de ofantliga inkomster, som deraf härflyta, kan jag för min del icke begripa, huru man resonnerar, då man vill undandraga dem Riksdagens magt och myndighet. Det är så orimligt, att jag icke alls kan medge, att några skäl blifvit framställda mot den föreslagna förändringen, som kunna uppväga skälen för densamma.

Utskottet har på ett ställe sagt med afseende på jernvägarne, att det är nödvändigt, att dessa skötas ur affärssynpunkt. Ja, det är fullkomligt sant, att de bära skötas affärsmässigt, och Riksdagen bör därför se till och vaka öfver, att de verkligen skötas på ett affärsmässigt sätt.

Om ändring
af 60 §
regerings-
formen.
(Forts.)

Herrarne kunna lätt få en inblick i verkliga förhållandet i detta afseende, om herrarne taga reda på, huru det står till med samtrafik-överenskommelserna med de enskilda banorna, och hvilka stora kapital staten förlorar på dem, mycket annat att förtiga. Men det anser väl utskottet för en affärsmässig skötsel.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Waldenström: Jag tillhör dem, som anse, att det vore mycket bra, om Riksdagen finge mera inflytande på både jernvägsförvaltningen samt telegraf- och telefonförvaltningen, än den för närvarande har. Men att därför hänföra inkomsterna ifrån dessa verk till bevillingarna, kan jag icke vara med om. Ty, såsom redan anmärkts, bevillingarna äro skatter; men det kan aldrig sägas vara en skatt att betala ett visst belopp för det arbete, som jernvägen gör åt mig, när den transporterar antingen mig sjelf från den ena staden till den andra eller en vara till mig från en annan ort. Man har anmärkt, att det är samma förhållande med posten, ty det kan ju icke sägas vara en skatt att betala 10 öre till posten för det, att den mottager och för min räkning för ett bref t. ex. till Upsala eller Gefle. Ja, det är ju sant. Derfor anmärker också utskottet mycket riktigt, att om en ändring skulle ske, så borde den gå i den riktning, att postmedlen upphörde att vara bevillingar, men icke derhän, att de medel, som inflyta ifrån jernvägarne och telegrafan, skulle göras till bevillingar. Saken bör emellertid, synes det mig, lösas på ett sådant sätt, att Riksdagen får mera att säga i den här frågan; men för närvarande kan jag icke annat än yrka bifall till utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* å bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad konstitutionsutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utföll med 110 ja mot 64 nej; i följd hvaraf utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 13.

Herr *A. Hedin* aflemnade en motion, n:o 173, med ett tillägg till motionen n:o 154.

Den sålunda aflemnade motionen bordlades.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,30 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.